

Zdravotně
sociální fakulta
Faculty of Health
and Social Sciences

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Postoje české mládeže k rodičovství

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Studijní program:

SOCIÁLNÍ POLITIKA A SOCIÁLNÍ PRÁCE

Autor: Aneta Grézlová

Vedoucí práce: PhDr. Lenka Rosková

České Budějovice 2021

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci s názvem **Postoje české mládeže k rodičovství** jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby bakalářské práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé bakalářské práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 3. 5. 2021

.....

Aneta Grézlová

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucí mé bakalářské práce PhDr. Lence Roskové za cenné připomínky, rady a trpělivost při odborném vedení mé bakalářské práce. Poděkování patří i mé rodině za jejich podporu a důvěru. Dále bych chtěla poděkovat všem informantům za jejich ochotu a vstřícnost při poskytnutí rozhovoru.

Postoje české mládeže k rodičovství

Abstrakt

Hlavním cílem této bakalářské práce je zjistit, jaký postoj zaujímá česká mládež k rodičovství. Bakalářská práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části je pomocí odborné literatury vymezeno období mladé dospělosti, charakteristika rodičovství, rodiny a manželství. Je zde věnována pozornost současné české rodině a jejím podobám. Dále jsou rozebrány alternativní formy partnerského soužití.

V druhé praktické části nalezneme cíl bakalářské práce, kterým je zjistit, jaké postoje zaujímá česká mládež k rodičovství. Pro zpracování praktické části bakalářské práce byla zvolena kvalitativní výzkumná strategie. Nalezneme zde také výzkumné otázky, prostřednictvím kterých bylo zjišťováno, jaké představy má dnešní mládež o rodičovství, jak významnou roli hraje pro dnešní mládež uzavření manželství a jaký názor má dnešní mládež na alternativní formy soužití. Byla zvolena metoda dotazování, kdy sběr dat proběhl prostřednictvím polostrukturovaného rozhovoru. Výběrový soubor byl tvořen mladými lidmi pohybujícími se ve věkovém rozmezí 20–26 let, pocházeli z Jihomoravského kraje. Rozhovory byly po získání potřebných dat přepsány a poté vyhodnoceny prostřednictvím analýzy trsů.

V rámci výzkumu bylo zjištěno, že pro dnešní mládež je rodičovství ztělesněním lásky, dochází k rozvoji nového vztahu a přenosu zkušeností nové generaci, člověk získává vizi do budoucnosti, vidí úspěchy svého dítěte v růstu jeho života. Dnešní mládež vnímá manželství z ryze praktického hlediska, především v jednodušší komunikaci na úřadech. Jedinci mladé generace uvedli, že pro ně není zásadní, aby se dítě narodilo do manželství, za mnohem důležitější považují to, aby dítě vyrůstalo v úplné rodině. Z výzkumu bylo dále patrné, že dnešní mládež zaujímá kladný postoj k alternativním formám soužití.

Klíčová slova

raná dospělost; rodičovství; manželství; rodina; alternativní formy soužití

Attitudes of Czech youth toward parenthood

Abstract

The main goal of this bachelor thesis is to find out what attitude Czech young adults have towards parenthood. The bachelor thesis is divided into a theoretical and practical part. In the theoretical part, the period of youth, the characteristics of parenthood, family and marriage are defined with the help of professional literature. Attention is paid to the contemporary Czech family and its forms. Furthermore, alternative forms of cohabitation are discussed.

In the practical part, there is the goal of the bachelor thesis, which is to find out what attitudes Czech young adults have towards parenthood. A qualitative research strategy has been chosen for the elaboration of the practical part. We will also find research questions through which it has been found out what ideas young people have about parenting; how important role marriage plays for today's young adults and what opinion they have on alternative forms of cohabitation. The method of questioning was chosen, where the data collection took place through a semi-structured interview. The sample consisted of young people ranging in age from 20 to 26, from the South Moravian Region. After obtaining the necessary data, the interviews were transcribed and then evaluated by means of cluster analysis.

The research has revealed that parenthood is for today's young adults the embodiment of love, a new relationship is developed and experiences are transferred to a new generation, a person acquires a vision for the future, sees the success of his/her child in the growth of his/her life. Today's young people perceive marriage from a purely practical point of view, especially in easier communication in the authorities. Individuals of the young generation stated that it is not essential for them that the child be born into a marriage, they consider much more important the fact that the child grow up in a complete family. The research also showed that today's young adults have a positive attitude towards alternative forms of cohabitation.

Keywords

early adulthood; parenthood; marriage; family; alternative forms of cohabitation

Obsah

Úvod.....	9
1 Teoretická část.....	10
1.1 Mladá dospělost	10
1.1.1 Vymezení mladé dospělosti	10
1.1.2 Základní znaky zralosti jedince	10
1.2 Rodičovství	12
1.2.1 Vymezení rodičovství	12
1.2.2 Určování rodičovství.....	13
1.2.3 Rodičovská odpovědnost	13
1.2.4 Role matky a otce ve výchově dítěte	14
1.2.5 Přínosy a oběti rodičovství	14
1.2.6 Absence rodičovství.....	15
1.3 Manželství.....	16
1.3.1 Vymezení manželství.....	16
1.3.2 Vznik manželství	16
1.3.3 Vývojová stadia manželství	17
1.3.4 Zánik manželství.....	19
1.4 Rodina	20
1.4.1 Vymezení pojmu rodina.....	20
1.4.2 Rodina v kontextu historického vývoje	20
1.4.3 Funkce rodiny	21
1.4.4 Základní typologie rodiny.....	22
1.5 Současná česká rodina.....	23
1.5.1 Znaky současné rodiny	24
1.5.2 Nové podoby rodiny	24
1.5.2.1 Single rodina	24

1.5.2.2	Mingle rodina	24
1.5.2.3	Patchwork rodina	25
1.5.3	Alternativní formy soužití.....	25
1.5.3.1	Nesezdané soužití.....	25
1.5.3.2	Registrované partnerství.....	26
2	Cíl práce a výzkumné otázky.....	27
2.1	Cíl práce	27
2.2	Výzkumné otázky.....	27
2.3	Operacionalizace pojmů.....	27
3	Metodika výzkumu.....	29
3.1	Použité metody.....	29
3.2	Etika výzkumu	29
3.3	Výběr výzkumného souboru	30
3.4	Charakteristika výzkumného souboru.....	31
4	Výsledky.....	32
4.1	Vyhodnocení výzkumné otázky č. 1	32
4.1.1	Výsledky výzkumné otázky č. 1	34
4.2	Vyhodnocení výzkumné otázky č. 2	35
4.2.1	Výsledky výzkumné otázky č. 2	36
4.3	Vyhodnocení výzkumné otázky č. 3	37
4.3.1	Výsledky výzkumné otázky č. 3	39
5	Diskuze.....	42
6	Závěr.....	45
7	Seznam použitých zdrojů	47

8	Seznam příloh.....	53
9	Seznam zkratk.....	54
10	Seznam příloh.....	55

Úvod

„Oženit se, založit rodinu, přijmout všechny děti, jež přijdou, zachovat je na tomto nejistém světě a dokonce, bude-li to možné, je trochu vést, to je podle mého přesvědčení nejzazší meta, jíž může člověk dosáhnout“ (Franz Kafka).

Rodina se považuje za původní a nejdůležitější společenskou skupinu, která je základním článkem sociální struktury, představuje místo primární socializace, ale také prostor, který slouží k uspokojování potřeb a seberealizaci.

Téma „Postoje české mládeže k rodičovství“ jsem si vybrala, jelikož tuto problematiku vnímám jako aktuální. V současnosti se projevují trendy klesající porodnosti a sňatečnosti, kdy roste věk uzavření prvního sňatku a dochází k odkladu založení rodiny do pozdějšího věku matky a tím i stoupá počet nesezdaných soužití a dočasná preference profesní kariéry.

Bakalářská práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části se zabývám vymezením období mladé dospělosti, charakteristikou rodičovství, manželství, dále je zde vysvětlen pojem rodina a současná česká rodina a s ní spjaté její nové podoby a alternativní formy soužití.

Praktická část práce byla zpracována metodou kvalitativního výzkumu. Sběr dat proběhl pomocí polostrukturovaného rozhovoru s šesti ženami a čtyřmi muži ve věku 20–25 let. Zmapování postojů české mládeže k rodičovství je hlavní cíl práce, který jsem se pomocí výzkumu snažila naplnit.

Z výsledků mého výzkumu vyplynulo, že pro dnešní mládež je rodina stále na prvním místě, za ideální pro početí prvního dítěte je považován věk 25–30 roků, manželství je odsouváno, jelikož se mladí jedinci domnívají, že pro výchovu dítěte není nutné, jako zásadní však uvádí přítomnost obou rodičů při výchově a péči o dítě. Důležité je pro dnešní mladou generaci ekonomická situace, jelikož chtějí dítě co nejlépe zabezpečit a dopřát mu co nejlepší možné vzdělání.

1 Teoretická část

1.1 Mladá dospělost

1.1.1 Vymezení mladé dospělosti

Podle Thorové (2015) se mladá dospělost považuje za poměrně dynamické období, ve kterém dochází k proměně člověka od nezralé ke zralé osobnosti. Klimstra a Doesellar (2017) a Livesey a Rostain (2017) uvádějí, že v tomto období dochází k mnoha změnám, pro něž jsou charakteristické problémy s formováním identity, osamostatněním a měnící se dynamikou vztahu, rodina je zakotvena ve všech aspektech tohoto přechodu a slouží jako ochrana a záštita.

Raná dospělost je doba, ve které se otevírá prostor pro intenzivní psychické dospívání. Fyzický a kognitivní vývoj je fakticky ukončen. Mladý jedinec se nachází na vrcholu fyzických a sexuálních schopností. Dle Sextona a Thoburna (2015) jsou emoce primárním činitelem, dochází ke stabilizaci emočního prožívání. Pro období mladé dospělosti je dále typické impulzivní jednání, soutěživost, předvádění se, nestabilita psychiky.

Krejčířová a Langmeier (2007) zmiňují vývojové tendence mladých lidí ve vytváření dospělé životní struktury:

1. vstup mladých lidí do manželství se především po roce 1989 začíná oddalovat,
2. doba narození prvního dítěte se oddaluje,
3. narůstá počet rodin s jedním dítětem a lidí, kteří zůstávají bezdětní,
4. nárůst počtu svobodných matek, tendence mladých lidí vstupovat do jiných typů soužití.

1.1.2 Základní znaky zralosti jedince

Krejčířová a Langmeier (2007) řadí mezi jedno z kritérií dospělosti dosažení osobní zralosti. Kvapilová-Bartošová a Fučík (2017) řadí mezi důležité znaky dospělosti zařízení vlastního bydlení, kdy je mladý dospělý schopný zajistit povinnosti spojené s domácností, finanční zabezpečení a zaměření na kariéru.

Farková (2017) uvádí další charakteristiky typické pro jedince, který je považován za zralého:

1. koná nějakou produktivní práci, díky které dosahuje ekonomické nezávislosti, nebo se soustavně připravuje na budoucí povolání,
2. je schopen spolupracovat bez zbytečných konfliktů,
3. má realistické plány, které odpovídají jeho zálibám,
4. volný čas je schopen trávit sám,
5. je schopen se scházet s osobami opačného pohlaví bez nadměrných zábran a strachu,
6. aktivně se zajímá a pečuje o blahobyt rodiny a přátel.

Překonání rozporů dětství a dospívání je základním znakem zralosti. Přechod do dospělosti a převzetí dospělých rolí zabírá dlouhé životní období, neboť pokračuje tendence společnosti prodlužovat fázi rozvoje individuální osobnosti. I přestože se mladý člověk vymanil ze závislosti typické pro dospívající, nepřebírá ještě plnou dlouhodobou odpovědnost dospělého věku (Krejčířová a Langmeier, 2007). Jak udává Settersten (2014), mladý člověk musí čelit mnoha výzvám, jelikož se snaží osvojit si velké množství nových znalostí a praktických dovedností. Podle Haškovcové (2010) prožívá formálně dospělý a současně prakticky nedospělý člověk období kardinálního zrání až do svého třicátého roku věku. Jedná se o velmi důležité období, jelikož převážnou část důležitých věcí děláme poprvé, ať už se jedná o první zaměstnání, první vstup do partnerství nebo manželství, mnohdy se stáváme poprvé rodiči.

Thorová (2015) zdůrazňuje, že zralost určují zkušenosti, nikoliv věk. Mezi jedinci existují velké rozdíly ve zralosti. Životní události a jejich vyřešení přispívají k dosažení zralosti více než biologické faktory. Osoby, kterým se narodilo dítě, dozrávají rychleji než studenti a osoby žijící nezávislým způsobem života. K vyšší osobní vyspělosti přispívají dále také jiné závažné životní události, jedná se například o rozvod nebo smrt blízkého člověka.

Dle Krejčířové a Langmeiera (2007) se charakteristiky moderní společnosti oddálily dosažením osobnostní zralosti do vyššího věku. Dochází k prodlužování délky studia, oddalování vstupu do manželství a rození dětí, toleranci pro vlastní vývojové cesty. Thorová (2015) dále uvádí možnost mladých lidí cestovat, studovat jazyky a sbírat další

pracovní zkušenosti, které jsou ohodnoceny na pracovním trhu. Uvedené životní zážitky učí člověka přijímat zodpovědnost za svá rozhodnutí a činy. Raná fáze dospělosti je ideálním obdobím pro nabývání zodpovědnosti, jelikož v ní dochází k menšímu počtu závazků. Úkolem časně dospělosti je dle Krejčířové a Langmeiera (2007) nalezení dlouhodobých konkrétních cílů k nastartování životní dráhy v samostatném životě.

1.2 Rodičovství

1.2.1 Vymezení rodičovství

Katrňák (2011) považuje rodičovství za definitivní vstup do dospělosti a událost, díky níž dochází k zásadní přeměně rodinného uspořádání. Mezi tři základní předpoklady rodičovství se řadí stabilita partnerství, psychická připravenost obou partnerů a dostatek finančních prostředků.

Harju-Luukkainen et al. (2020) uvádí, že v souvislosti s mnohými faktory, ať už se jedná o věk, vzdělání nebo ekonomickou situaci jedince, se vytváří různé alternativy rodičovství. Dle Vágnerové (2007) je rané rodičovství více typické u osob se základním vzděláním a vyučením. Ženy, které nemají vysoké ambice v oblasti zaměstnání, mají děti mnohem dříve a větší počet. Rané rodičovství je považováno z biologického pohledu za výhodné, ale z psychologického hlediska nezralí rodiče velmi často upřednostňují uspokojení vlastních potřeb, nedokáží vycítit potřeby dětí a citlivě reagovat na malé děti tak jako rodiče, kteří jsou zralejší a pro rodičovství se rozhodli na základě jiných podnětů.

Pozdní rodičovství je dle Krejčířové a Langmeiera (2007) charakteristické pro rodiče, kteří už dosáhli určité profesní pozice, ekonomického zázemí. Zejména u žen je rozhodujícím faktorem přijetí mateřství pocit emoční připravenosti na dítě, který se dostaví po splnění dalších životních cílů (Vágnerová, 2007). Zralejší rodiče bývají při výchově svých dětí zodpovědnější, sebejistější, trpělivější a lépe zvládají těžkosti ve výchově dítěte. Na druhou stranu ve vyšším věku narůstá riziko porodních komplikací nebo vývojových vad dítěte. Starší rodiče mohou být v některých případech na dítě silně citově vázáni. V období dospívání dítěte se nemohou věnovat tak usilovně různým zájmovým aktivitám, jelikož již mají méně fyzických sil (Krejčířová a Langmeier, 2007).

1.2.2 Určování rodičovství

V mnoha státech vychází právní úprava rodičovství z mezinárodního dokumentu – Úmluva o právech dítěte. Dítě má právo znát své rodiče, proto v jeho zájmu vnitrostátní zákonodárství zabezpečuje právním prostředkem určení rodičovství (Sdělení č. 104/1991 Sb., sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o právech dítěte).

Zákon č. 80/2012 Sb., občanského zákoníku, stanovil matkou dítěte ženu, která dítě porodila. Dle Volejníčkové (2018) v období mateřství poskytuje matka intenzivní péči na plný úvazek zaměřenou na potřeby dítěte. Zásadní pro oblast kognitivního vývoje, formování pohlavní identity uvádí Šulová (2011) kvalitní pouto mezi matkou a dítětem v prvních dvou až třech letech jeho věku.

K určení otcovství jsou stanoveny tři základní domněnky:

1. otcovství svědčí manželce matky, která dítě porodila,
2. otcovství svědčí muži, který uznal otcovství k dítěti se souhlasem matky,
3. otcovství svědčí muži, který dal k umělému oplodnění souhlas (Novotný et al., 2014).

První z uvedených domněnek řeší otcovství k dětem, které pocházejí z manželství, před zákonem jako otec dětí vystupuje manžel matky. Druhá a třetí domněnka se zabývá otázkou otcovství k dětem narozeným mimo manželství. Biologický otec se k dětembuď dobrovolně přihlásí, nebo bude jeho otcovství určeno soudem (zákon č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku).

1.2.3 Rodičovská odpovědnost

Zákon č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, definuje rodičovskou odpovědnost jako souhrn práv a povinností rodičů při péči o nezletilé děti, vznikající narozením dítěte a trváním do nabytí jeho zletilosti, dále stanovil, že oběma rodičům náleží stejná rodičovská odpovědnost.

Právní úprava definuje práva a povinnosti, které zajišťují náležitý vývoj dítěte, jeho ochranu a péči, jelikož pro některé rodiče je toto jednání přirozené, pro jiné však nikoliv (Šmíd et al., 2017).

Stát do rodinných vztahů zasahuje jen v případě, že se rozcházející rodiče nejsou schopni dohodnout, nebo se chtějí rozvést, a dále v případech, kdy je ohrožen, nebo může být ohrožen zájem dítěte (zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník).

1.2.4 Role matky a otce ve výchově dítěte

Prostřednictvím rodičovství se dle Šulové (2011) naplňují důležité životní potřeby rodičů a dětí, jelikož dochází k setkání zralého jedince schopného poskytovat péči a jedince, který by bez této péče nepřežil. Koucká (2017) uvádí, že právě rodiče jsou hlavními představiteli výchovy a péče o potomka. Dle Tománka (2015) je velmi důležitá spolupráce matky a otce, jelikož vztahy mezi rodiči působí na psychiku dítěte a na jeho pozdější postoje, které zaujme ke svému okolí. Matka je ve vztahu k dítěti tzv. prvopečovatelem, jelikož je pro péči v raných etapách jeho vývoje lépe geneticky vybavena, dále u dítěte vyvolává pocit bezpečí, lásky (Koucká, 2017). Na druhé straně otec posiluje odolnost dítěte, schopnost čelit konfliktním situacím, ale také podporuje jeho tvořivost, sebedůvěru. Děti si svého otce začínají obzvlášť všimnout mezi 10. – 12. rokem věku, kdy se zajímají o jeho práci, schopnosti, proto by je otec měl vést k vykonávání manuální práce. Děti ve svém otci vidí vzor, dcera na základě jeho chování získá určitou představu o svém budoucím partnerovi, v případě syna je velmi pravděpodobné, že tak, jak se jeho otec chová k matce svých dětí, se jednou bude on chovat k budoucí manželce (Tománek, 2015). Dle Šulové (2011) si oba rodiče plní své specifické role a ve vztahu k dítěti jsou nezastupitelní.

1.2.5 Přínosy a oběti rodičovství

Sobotková (2012) zmiňuje tyto přínosy rodičovství:

1. rozvoj vztahů,
2. osobní naplnění,
3. pokračování rodu,
4. známka dospělosti.

Dle Katrňáka (2010) se narozením dítěte utvrzují vztahy v rodině, dále má dítě pozitivní vliv na partnerský život, jelikož dochází k prohloubení pouta mezi rodiči. Sobotková (2012) uvádí, že pro některé ženy znamená mateřství smysl života, ale také příležitost

k osobnímu rozvoji. Další výhodou mít dítě spočívá v naplnění požadavků na pokračování rodinného jména, tradic. Rodiče chtějí někomu předat svůj majetek, zkušenosti, které získali za celý svůj život.

Mezi základní oběti rodičovství řadí Katrňák (2010) následující:

1. zpomalení kariéry matky,
2. negativní vliv na rozvoj aktivit a osobní svobodu,
3. negativní dopad na finanční situaci rodiny,
4. dopad na manželský život.

Dle Sobotkové (2012) je jeden z hlavních důvodů odkládání mateřství ztráta osobní svobody a vysoké nároky, které omezují životní styl ženy. Mladým lidem se finanční náklady spojené s příchodem dítěte jeví jako jedno z nejvýznamnějších negativ. Dítě jev současnosti dle Matouška (2013) investice velká a nevratná, proto mladí lidé pečlivě zvažují, zda si dítě pořídit, z tohoto důvodu se také v rozvinutých zemích rodí stále méně dětí. Náklady, které rodiče vynaloží na výchovu dítěte, Katrňák (2010) rozděluje na přímé, jedná se o investice, které rodič do dítěte vloží, např. zdravotní péče, kroužky, vzdělání. Nepřímé náklady spočívají ve ztrátách příležitostí rodičů, které by mohli věnovat zlepšování svých dovedností v oblasti vzdělávání, profese. Dítě je vnímáno jako ekonomická přítěž, a to především v moderních, individualizovaných zemích.

1.2.6 Absence rodičovství

Hašková (2009) popisuje bezdětnost jako důsledek mnoha okolností, malých i velkých rozhodnutí, událostí. V současné době dochází mezi mladými lidmi ve věku 25–30 let k prodlužování období bezdětnosti, téměř dvě pětiny mužů a pětina žen nemají ani stálého partnera.

Množství nedobrovolně bezdětných dle Sobotkové (2012) roste, jelikož mnoho mladých lidí nenašlo vhodného partnera, některé ženy se zamilovaly do ženatého muže, který od svých dětí a manželky nikdy neodešel, některé páry odložily rodičovství z důvodu studia, cestování, kariéry. V České republice roste také počet párů, které potřebují lékařskou pomoc, aby mohly na svět přivést dítě, jedná se o 15–20 % párů.

Dobrovolná bezdětnost se potýká s nepochopením, bývá spojována s nezodpovědností, sobectvím a kariérismem. Dobrovolně bezdětní jsou charakterizováni jako ti, kdo budou ve stáří využívat péči a ekonomickou sílu dalších generací, ale do jejich výchovy investovat nechtějí. V České republice dává přednost plánu celoživotní bezdětnosti jen malý podíl mladých žen a mužů (Hašková, 2009).

1.3 Manželství

1.3.1 Vymezení manželství

Vágnerová (2007) definuje manželství jako jednu z nejstarších sociálních institucí v historii lidstva. Zákon č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, vymezuje manželství jako trvalý svazek muže a ženy, který vznikl způsobem stanoveným právě tímto zákonem. Založení rodiny, náležitá výchova dětí a vzájemná podpora a pomoc jsou hlavním účelem manželství. Dle Polišenské et al. (2017) mohou v České republice uzavřít manželství pouze osoby opačného pohlaví. Od roku 1990 stoupl průměrný věk při vstupu do prvního manželství u žen z 21 let na současných 30 let a u mužů z 24 let na 32 let (ČSÚ, 2018).

1.3.2 Vznik manželství

Manželství v západních společnostech je spojeno s monogamií, která se vyznačuje uzavřením sňatku pouze mezi dvěma partnery, obvykle mezi ženou a mužem (Giddens, Sutton, 2013). Sňatek je dle Nešpora (2018) jednorázový formální akt, který je považován za jeden z nejdůležitějších předělů rodinné a životní etapy, prostřednictvím kterého dává společnost souhlas s počátkem manželství.

Občanský sňatek vzniká prohlášením o uzavření manželství před starostou, místostarostou nebo před členem, který je pověřen zastupitelstvem dané obce nebo města, za přítomnosti matrikáře v územně správním obvodu, ve kterém má jeden ze snoubenců trvalý pobyt (zákon č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku).

O sňatek církevní se jedná, pokud snoubenci osobně projeví vůli vstoupit do manželství před orgánem církve nebo oprávněné náboženské společnosti. Místo obřadu je stanoveno vnitřními předpisy oprávněné církve. Po uzavření církevního sňatku je oddávající povinen do tří pracovních dnů od uzavření manželství doručit matričnímu úřadu, v jehož správním obvodu bylo manželství uzavřeno, protokol o uzavření

manželství (Novotný et al., 2017).

ČSÚ (2020) uvádí, že v průběhu prvního čtvrtletí roku 2020 bylo uzavřeno 3,5 tisíce sňatků. V minulém roce se za stejné období uskutečnilo o téměř 600 sňatků více. K nižšímu počtu uzavřených sňatků v roce 2020 přispěl zejména měsíc březen, kdy byla prostřednictvím epidemiologických opatření omezena možnost uzavření manželství.

1.3.3 Vývojová stadia manželství

Sikorová (2011) rozlišuje tato vývojová stadia:

1. manželství před narozením dětí,
2. manželství s malými dětmi,
3. manželství s většími dětmi, které postupně odchází z domova,
4. manželství po osamostatnění dětí.

Kratochvíl (2009) uvádí povinnost manželů vyrovnat se s problémy a úkoly každého období. V případě, kdy se rodiče drží postojů a forem chování, které jsou vhodné v předchozí etapě, ale nevhodné pro další období, vznikají velmi snadno potíže.

V prvním stadiu je důležité, aby došlo k uzavření manželského svazku, který bude uspokojovat oba manžele a následné plánování rodiny (Sikorová, 2011). V následujícím období je důležité, aby došlo k vytvoření stabilní rodinné jednotky, harmonizaci konfliktů v jednotlivých vývojových fázích, výchově dětí, počátečnímu odlučování se od dětí (Kratochvíl 2009). Ve stadiu manželství s většími dětmi je důležité udržování manželského svazku a rodinného standardu, ale také separace od dětí ve větší míře. Úloha manželství po osamostatnění dětí spočívá v podpoře jejich nezávislosti, začlenění nových členů do rodiny, například snachy nebo zetě, a pomoc v procesu stárnutí (Sikorová, 2011).

Kratochvíl (2009) uvádí další možnou periodizaci vývojových stadií manželství:

1. mladé manželství,
2. manželství středního věku,
3. manželství zralého věku,
4. manželství ve stáří.

Tato periodizace nemá jednoznačné časové předěly, proto vymezení jednotlivých stadií není shodné, někteří sociologové přihlíží k celkovému trvání manželství, jiní k věku manželů, jednotlivé fáze však mají charakteristické problémy (Kratochvíl, 2009).

Prizpůsobení se nové roli a způsobu života s partnerem je charakteristické pro první stadium manželství (Vágnerová, 2007). Věk manželů se pohybuje mezi 18–30 lety, mladé manželství trvá podle většiny autorů až do 10 let (Kratochvíl, 2009). V tomto stadiu manželství můžeme dle Vágnerové (2007) odlišit dvě po sobě jdoucí fáze. Fáze primární orientace je typická vzájemným poznáváním partnerů, kteří spolu žijí ve společné domácnosti. Jednotvárnost všedního života vede mnohdy k zátěžovým situacím manželství, manželé postupně zjišťují, že manželské soužití s sebou přináší i spory a problémy. Fáze budování hnízda je charakteristická zařizováním společného domova, ale i stanovením pravidel pro společné soužití týkající se hospodaření, trávení volného času, rozdělení práce.

Ve druhém stadiu manželství se věk manželů pohybuje mezi 30 a 45–50 lety a délka manželství je v rozmezí 10–25 let. Manželé v období středního věku jsou ekonomicky aktivní, mají ustálené společenské postavení. Potomci manželů jsou školáci nebo studenti, kteří se postupně osamostatňují, žena se již může věnovat svému zaměstnání mimo domácnost (Kratochvíl, 2009).

Třetí stadium manželství je typické odchodem dospělých dětí z domácnosti a založením vlastní rodiny, přijetí role prarodiče je téměř vždy pozitivní (Vágnerová, 2007). Věk manželů se pohybuje mezi 45–60 lety a doba od uzavření sňatku bývá 25 let. Charakteristické pro tento věk je zpomalující se psychické tempo, snižující se schopnost nového učení, jedinec však naopak disponuje nahromaděnými dovednostmi a zkušenostmi (Kratochvíl, 2009).

V době pozdní dospělosti dochází ke změně vztahů s rodiči. Pokud jsou rodiče stárnoucích lidí naživu, nároky na péči o ně a následná smrt mohou být pro dospělého jedince velmi zatěžující. Za zdroj opory a emoční jistoty se považují dlouhodobé přátelské vztahy (Vágnerová, 2007).

Manželství ve stáří je ovlivněno přibývajícím zdravotními potížemi a snižováním výkonnosti (Kratochvíl, 2009). Mezi jednu z nejzávažnějších zátěží staršího člověka patří onemocnění, nebo dokonce ztráta manžela (Vágnerová, 2007).

1.3.4 Zánik manželství

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, uvádí tyto důvody zániku manželství:

1. smrt manžela,
2. prohlášení manžela za mrtvého,
3. rozvod manželství.

Manželství končí úmrtím jednoho z manželů, obvykle je smrt konstatována lékařem, který po ohledání mrtvého těla vyplní list o prohlídce zesnulého, na jeho základě je matričním úřadem vystaven úmrtní list (Novotný et al., 2017).

Manželství zaniká dnem, kdy je manžel prohlášen za mrtvého, tentýž den se pokládá za den jeho smrti. V případě, že dojde k situaci, kdy mrtvé tělo není nalezeno a není možné provést jeho ohledání stanoveným způsobem, soud z úřední povinnosti prohlásí člověka za mrtvého. Tato skutečnost může nastat v případě různých neštěstí, jako jsou například letecké havárie, zároveň je prokazatelné, že se daná osoba v daný okamžik v místě havárie zdržovala a že žádná z přítomných osob neštěstí nepřežila. Za místo úmrtí v případě nenalezení těla je prohlášeno místo, kde se dotyčný naposledy vyskytoval živý (zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník).

Nešpor (2018) definuje rozvod jako právní zrušení manželství, ke kterému dochází během života obou partnerů. Jestliže je soužití manželů hluboce a trvale rozvráceno a není možné čekat jeho obnovení, může dojít k rozvodu. Soud nezjišťuje příčiny rozvratu a manželství rozvede, jestliže trvalo alespoň jeden rok, manželé spolu nejméně šest měsíců nežili ve společné domácnosti a k návrhu na rozvod se druhý manžel připojil (Mittlöhner, 2010).

Manželství nemůže být rozvedeno v případě, kdy by bylo v rozporu se zájmem nezletilého dítěte manželů (Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník).

ČSÚ (2020) uvádí, že do konce března letošního roku došlo k 5,2 tisícům rozvodům, které nabyly právní moci. Manželství, kde žily nezletilé děti, bylo ukončeno v 58 % rozvodů. Jednu čtvrtinu všech rozvodů představovalo manželství trvajících v rozmezí 2–7 let.

1.4 Rodina

1.4.1 Vymezení pojmu rodina

Rodina je považována za základní ekonomickou jednotku, nejdůležitější společenskou skupinu a zároveň nejstarší lidskou instituci, která je zásadním článkem sociální struktury (Nešpor 2018). Dle Výrosta a Slaměníka (2008) a Matouška a Pazlarové (2010) je rodina nejvýznamnějším socializačním činitelem, neboť je jedinec poměrně trvale a pevně začleněný, proto zde dochází k dlouhodobému přímému působení na jednotlivce. V oblasti výchovy je role rodiny nezastupitelná, rodina je první instituce, která zasahuje do života dítěte (Tománek, 2015). Rodina reguluje chování jedince, vede dítě ke společenskému životu v prostředí, ve kterém vyrůstá. Rodinná výchova seznamuje jedince s tradicemi, zvyky, zákony apod., tím se dítě učí dodržovat požadavky rodičů a je sankciované za jejich nesplnění (Výrost, Slaměník, 2008).

Matějček (2017) vymezuje úplnou rodinu jako základní podobu rodiny, které je tvořena oběma rodiči a jejich dětmi. ČSÚ uvádí, že v úplných rodinách žije 71 % všech obyvatel České republiky. Úplné rodiny nadále zůstávají převažujícím typem domácností v České republice, i když v posledním desetiletí došlo k jejich nejvyššímu poklesu za posledních čtyřicet let.

1.4.2 Rodina v kontextu historického vývoje

Dle Gjuričové et al. (2009) se forma rodin z historického hlediska vždy proměňovala a také existovaly rodiny, které se odlišovaly od majoritního ideálu. Matoušek (2013) uvádí, že až do konce 19. století se rodiny zakládaly kvůli státu a zájmům rodiny, ze které manželé pocházeli, založení ani velikost rodiny a způsob rodinného soužití nebyly jejich vlastní volbou.

K založení rodiny ve středověku byl nutný souhlas šlechty. Křesťanství přineslo podstatné změny v chápání ideálu rodiny, jelikož bylo možné uzavřít církevní sňatek bez souhlasu širší rodiny. Pro bohaté a mocné muže bylo přijatelné mít milenky, ovšem zákonný dědic mohl pocházet jen z manželství (Gjuričová, 2009).

Změna nastala v době industriální, kdy se lidé v otázce založení rodiny a počtu dětí řídili tím, co sami upřednostňovali (Matoušek, 2013). Pro období rozvoje průmyslu je dle Gjuričové (2009) typické, že muž zvládl uživit rodinu v důsledku zvýšených mezd, žena zůstávala s dětmi doma a zajišťovala denní chod rodiny. Dalším

významným činitelem formujícím rodinu 20. století je dle Matouška (2013) vstup žen na trh práce rozšíření antikoncepčních prostředků.

1.4.3 Funkce rodiny

Rodina plní tyto funkce:

1. biologicko-reprodukční,
2. ekonomickou,
3. socializačně-výchovnou,
4. emocionální (Tománek, 2015, s. 19).

Biologicko-reprodukční funkce je významná pro společnost, ale i pro jedince, který uspokojuje své biologické a sexuální potřeby a dále potřebu pokračování svého rodu (Tománek, 2015). Pro společnost je velmi důležité, aby se rodil takový počet dětí, který je schopen zabezpečit perspektivy rozvoje (Kraus, 2015). Téměř všechny společnosti podněcují své členy k zakládání rodin, ve kterých by vychovávali své děti (Tománek, 2019).

Rodina je považována dle Krause (2015) za základní jednotku i z ekonomického hlediska. Ekonomická funkce představuje samostatně hospodařící domácnost a materiální zabezpečení dětí (Tománek, 2015). Na dítě by se mělo pohlížet jako na investici, ne jako na spotřební statek, jelikož je dítě případný výrobce ekonomických statků a služeb. Významnou roli hraje rodina i v budoucí volbě povolání dítěte (Kraus, 2015).

Socializačně-výchovná funkce je spojena s fungováním rodiny jako základním socializačním činitelem. Rodina působí jako socializační činitel ve všech fázích socializace, úspěch dětí v životě závisí ve velké míře na kvalitě socializace v rodině (Tománek, 2015). Dítě v socializačním procesu není pasivní, jelikož od narození po celou dobu života přijímá mnoho informací, které zpracovává ve shodě s biologickými a psychologickými potřebami, zkušenostmi, svými vzory, kterými jsou především rodiče a starší sourozenci, dále uplatňuje svá přání, své záliby (Kraus, 2015).

Emocionální funkce poskytuje ochranu a citovou podporu, sdílení společných zážitků, společných rituálů, potřebu společných plánů, rodina je v tomto smyslu nezastupitelná, žádná jiná instituce nedokáže vytvořit pocit lásky, bezpečí a jistoty (Tománek, 2015). Tománek (2019) uvádí, že je emocionální funkce poskytována nejen dětem,

ale dospělým jedincům při řešení jejich životních problémů, v nemoci.

1.4.4 Základní typologie rodiny

1. Rozdělení dle stavby rodiny

Rodinná skupina, která tvoří společnou domácnost a je složená z rodičů a jejich vlastních, event. adoptovaných dětí, se nazývá nukleární rodina (Nešpor, 2018). Zpravidla se jedná o dva manžely, kteří nejsou pokrevně spojeni a pocházejí z různých rodů (Jandourek, 2012). Nukleární rodina je ve většině tradičních společností součástí širšího okruhu příbuzenstva, nazývaného se širší nebo rozšířená rodina (Giddens, Sutton, 2013). Jedná se například o tzv. třígenerační rodinu, která je složena z nukleární rodiny rodičů a alespoň jedné nukleární rodiny dítěte (Nešpor et al., 2018).

Tento typ rodiny je typický sdílením společné domácnosti rodičů a prarodičů a péčí o děti, kdy se do původní rodiny nastěhuje partner nebo partnerka dcery či syna, popřípadě partneři vybudují pro sebe a rodiče jednoho nebo obou společné bydlení (Gjuričová a Kubička, 2009).

2. Rozdělení dle tvorby rodiny

Kraus (2014) charakterizuje „orientační rodinu“ jako výchozí, tedy původní rodinu, do které se jedinec narodí a která nás dále orientuje do dalšího života. Založením vlastní rodiny je ukončena závislost na této rodině. „Reprodukční rodinou“ rozumíme nově založenou rodinou, která vznikla uzavřením manželství.

3. Rozdělení dle funkčnosti rodiny

Rodiny, které splňují základní funkce, nazýváme rodinami funkčními. Důležité je uvést, že většina rodin ve společnosti je stále funkčních, jedná se o 85 % všech rodin. Mezi nejdůležitější faktory, které zajišťují rodinnou harmonii a funkčnost, řadíme tvořivost, jasně vymezené role, podporu vedoucí role ze strany ostatních, způsob vyjadřování konfliktů a účinnost vzájemného působení při jejich řešení (Šulová, 2011).

Funkční rodina funguje ve čtyřech rozhodujících oblastech, které zmiňuje Sobotková (2012):

1. Osobní fungování, které souvisí se spokojeností se svou pozicí v rodině.
2. Manželské, resp. partnerské fungování, které je spojené se spokojeností v sexuální oblasti, a vzájemný soulad.
3. Socioekonomické fungování, jedná se o ekonomickou úroveň rodiny i sociální

začlenění nebo sociální podpůrnou sítí.

4. Rodičovské fungování spočívá v odpovědnosti za výchovu dětí a pocitu obohacení z rodičovské role.

„Problémové rodiny“ definujeme jako rodiny, ve kterých se vyskytují poruchy některých nebo všech funkcí, ty však nejsou ohrožující pro vývoj dítěte nebo chod rodiny. Tyto problémy je rodina schopna vyřešit sama, popřípadě pomocí jednorázové intervence. Jedná se o 12 % všech rodin (Matoušek, Matoušková, 2011).

Dunovský (1999) charakterizuje „dysfunkční rodinu“ jako rodinu, ve které se vyskytují vážné poruchy některých nebo všech funkcí ohrožující rodinu jako celek, především ale vývoj dítěte. Rodina není schopna řešit vzniklé problémy sama a je nutné vyhledat pomoc vnější intervence – sanace rodiny. Bechyňová, Konvičková (2008) definují sanaci rodiny jako oblast sociální práce, která si klade za cíl podporu fungování a zachování rodiny.

Dle Dunovského (1999) se „afunkční rodina“ vymezuje jako rodina, ve které dochází k tak velkým poruchám funkcí, jež dítěti závažným způsobem škodí, nebo ho dokonce ohrožují na životě. Dítě je umístováno do náhradní rodinné péče, jelikož sanace rodiny není možná. Jedná se o 0,5 % všech rodin.

1.5 Současná česká rodina

Dle Šulové (2011) dochází k neustálému vývoji a reakci rodiny na změny ekonomických a společenských podmínek. Postmoderní rodiny jsou zakládány zejména kvůli uspokojování citových potřeb partnerů, stabilita rodiny je závislá na citové bilanci partnerského vztahu. Mezi důvody zakládání rodiny se již neřadí reprodukce obyvatelstva (Matoušek et al., 2013).

1.5.1 Znaky současné rodiny

Šulová (2011) uvádí následující znaky charakteristické pro současnou českou rodinu:

1. nízká stabilita rodiny,
2. mění se očekávání trvalosti vztahu,
3. rozvodovost,
4. odklad uzavření prvního manželství do vyššího věku,

5. odsouvání rodičovství na pozdější období,
6. akceptace dvoukariérové rodiny.

1.5.2 Nové podoby rodiny

Z hlediska evropského srovnání jsou Češi k netradičním formám rodinného soužití poměrně tolerantní, jak uvádí Hamplová (2007). Stojí mezi státy východní Evropy, které zastávají tradiční rodinné hodnoty, a západoevropskými zeměmi, které jsou k netradičním formám rodinného soužití ještě tolerantnější.

1.5.2.1 Single rodina

Dle Tománka (2019) v posledních letech roste trend svobodných matek, které se rozhodnou porodit a vychovat dítě bez stabilního vztahu s mužem, který je otcem dítěte. Pro tento životní styl se často rozhodnou ženy, které si doposud nenašli nikoho, s kým by chtěli trávit svůj život, nebo po zkušenostech mnohých rozvedených žen se chtějí vyhnout možným problémům.

Hamplová (2007) konstatuje, že od počátku devadesátých let mírně slábne názor, že by se děti měly rodit do manželství. Roste podíl lidí, kteří si myslí, že jeden rodič může vychovávat dítě stejně dobře jako oba.

1.5.2.2 Mingle rodina

Trend mingle rodiny přišel do Evropy počátkem 21. století ze Severní Ameriky, kde plně zdomácněl (Tománek, 2019). Lidé v této formě rodinného soužití spolu dle Haškovcové (2010) žijí v rámci manželského svazku a zároveň jsou svobodní, sami o sobě říkají „jsem tak trochu vdaná/ženatý“, v angličtině je tato forma soužití přeložena

jako „married but single“, zkratka tohoto slovního obratu je mingle.

Úloha rodiny je velmi komplikovaná. Může nastat situace, kdy manžel zplodí dítě s milenkou, k dítěti se přizná, platí na něj alimenty, ale rozvést se nechce, často je jeho manželka nucena, aby stav respektovala a pro dnešní dobu ho považovala za normální (Tománek, 2015).

Další případ, který může v rámci mingle rodiny nastat, je takový, kdy spolu manželé žijí v dlouhodobém partnerství, ale každý má vlastní domácnost. Náročnost této formy rodiny spočívá v důvěře a toleranci. Malé děti potřebují pocit bezpečí a pevné základy,

což mingle rodina neumožňuje (Tománek, 2019).

1.5.2.3 Patchwork rodina

Pojem patchwork vznikl v Německu, kde se sešivaly různě velké a barevné kusy látky tak, aby vytvořily geometrické obrazce. Tento název byl poté přesunut na tuto podobu nově vznikající rodiny (Tománek, 2015). Dle Skládalové (2018) se jedná o specifickou formu rodinného soužití, kdy jsou rodiny „sešité“ z různých rodinných příslušníků.

Tománek (2019) uvádí, že ve většině případů se jedná o rodiny, ve kterých členové pochází už z předešlých rodin a přichází do rodiny nové. Otázka výchovy je v této situaci velmi obtížná, jelikož vlastní rodiče jsou přísní na vlastní děti a shovívavější k dětem nového partnera, popřípadě manžela.

1.5.3 Alternativní formy soužití

V současné době existuje široká škála alternativ partnerského a rodinného soužití, které však přinášejí mnoho etických problémů, jelikož v posledních letech je rodina vnímána spíše jako sociální struktura, jejímž prostřednictvím dochází k naplňování potřeb jednotlivých členů rodiny a na niž se stále méně nahlíží jako na zásadní článek sociální struktury, jejíž podstatou je zachování lidského rodu a zajištění potřeb a zdravého vývoje dítěte (Šulová, 2011).

1.5.3.1 Nesezdané soužití

Mitlöchner (2010) definuje nesezdané soužití neboli kohabitaci jako soužití dvou lidí opačného pohlaví, které spolu žijí ve společné domácnosti ve svazku podobném manželství, ale bez formálního uzavření sňatku. V partnerském vztahu může nastat situace, se kterou zákon počítá, i přestože tato forma soužití není v zákoně upravena. Jedná se například o právo neprovdané matky na příspěvek na výživu a úhradu některých nákladů, které může po partnerovi vyžadovat.

Tuto formu soužití je možné sledovat v západních zemích od 60. let 20. stol., kdy došlo k celkové modernizaci společnosti, jejíž součástí byl rychlý růst vzdělanosti žen a jejich podílení se na trhu práce, akceptování předmanželského sexuálního styku, rozvoj antikoncepce. Tyto faktory podtrhují rozvoj individuality jedince s důrazem na rozvíjení vlastní osobnosti způsobující významné změny v hodnotových strukturách a rodinných

vztazích a rolích (Nešpor, 2018).

V 2. polovině se nesezdané soužití stalo fenoménem, který způsobil stoupající počet dětí, které se narodily mimo manželství, pokles sňatečnosti a zvýšení průměrného věku žen a mužů v období prvního sňatku (Nešpor, 2018).

1.5.3.2 Registrované partnerství

Fenomén registrovaného partnerství se významně začal prezentovat už na přelomu 17. a 18. století, otevřeně se o tomto typu partnerství začalo mluvit na přelomu 19. a 20. století (Tománek, 2015).

Registrované partnerství je v zákoně č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství, vymezeno jako společenství dvou osob stejného pohlaví. Partnerství vzniká jako projev vůle dvou osob stejného pohlaví formou dvoustranného prohlášení partnerů před matrikářem. Podmínkou uzavření partnerství je trvalý pobyt alespoň u jednoho partnerů (Novotný, 2017). Zánik partnerství je v zákoně č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství, vymezen smrtí nebo prohlášením za mrtvého jednoho z partnerů, popřípadě zrušením prostřednictvím rozhodnutí soudu.

2 Cíl práce a výzkumné otázky

2.1 Cíl práce

Cílem bakalářské práce je zmapovat postoje dnešní mládeže k rodičovství.

2.2 Výzkumné otázky

Vzhledem ke stanovenému cíli byly stanoveny tyto výzkumné otázky:

1. Jaké představy má dnešní mládež o rodičovství?
2. Jak významnou roli hraje pro dnešní mládež uzavření manželství?
3. Jaký názor má dnešní mládež na alternativní formy soužití?

2.3 Operacionalizace pojmů

Mladá dospělost – Neexistuje jednoznačná definice, co je mladá dospělost. Převažuje názor, že se jedná o jedince ve věku od 20 do 30 let žijící nezávislé životy, kteří ještě nevstoupili do manželství a nemají děti, svými vztahy a životním stylem experimentují (Giddens a Sutton, 2013).

Rodina – Rodina je původní a nejdůležitější společenská skupina, která je základním článkem sociální struktury a zároveň i základní ekonomickou jednotkou. Mezi hlavní funkce se řadí reprodukce lidského druhu a socializace potomstva (Nešpor, 2013).

Rodičovství – Rodičovství je definováno jako chování rodiče vůči dítěti, které zahrnuje péči a výchovu, která má na vývoj dítěte značný vliv. Charakteristické pro dobré rodičovství je pečující, bezpečné, ochraňující a milující prostředí (Matoušek a Pazlarová, 2010).

Manželství – Manželství je definováno jako společenství muže a ženy, jehož hlavním účelem je založení rodiny a výchova dětí. Aby bylo založeno manželství, které plní svůj účel, je důležité, aby muž a žena, kteří spolu chtějí uzavřít manželství, navzájem poznali své charakterové vlastnosti a svůj zdravotní stav (zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník).

Nesezdané soužití – Nesezdané soužití je definováno jako soužití dvou lidí opačného pohlaví, kteří spolu žijí ve společné domácnosti ve svazku podobném manželství, ale bez formálního uzavření sňatku (Mittlöhner, 2010).

Registrované partnerství – Jedná se o trvalé společenství dvou osob stejného pohlaví, které před matričním úřadem jako projev vůle vstupují spolu formou souhlasného prohlášení do partnerství (zákon 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství).

3 Metodika výzkumu

3.1 Použité metody

K uskutečnění výzkumné části byl zvolen kvalitativní typ výzkumu. Reichel (2009) uvádí, že hlavním cílem kvalitativního postupu je porozumět zkoumanému sociálnímu problému. Dle Roubala et al. (2014) je důležité zjistit, v čem je jeho smysl a význam. Charakteristické znaky kvalitativního výzkumu jsou dle Reichela (2009) intenzivní šetření zkoumané skutečnosti, pružná reakce postupu na zjištěné informace, časová náročnost sběru a analýzy údajů. Tato výzkumná strategie byla zvolena vzhledem ke stanovenému cíli a výzkumným otázkám předkládané práce.

K dosažení cíle této práce byla zvolena metoda dotazování a technika polostrukturovaného rozhovoru. Tazatel si připraví témata otázek, která budou předmětem rozhovoru, jejich pořadí není předem stanoveno, dále má možnost pokládat doplňující otázky (Reichel, 2009). Mezi hlavní výhody vedení rozhovoru patří velké množství získaných informací, hlubší porozumění dané problematice, menší nároky na iniciativu informanta, odpovědi na některé otázky je obtížnější vynechat, ale také si můžeme být jisti tím, že dotazovaná osoba je tou, která byla vybraná do vzorku (Roubal et al., 2014). Získaná data byla zpracována metodou vytváření trsů, prostřednictvím které byly vytvářeny obecnější kategorie se společnými vlastnostmi (Miovský, 2006).

Informanti byli seznámeni s cílem, metodami a postupy výzkumu. Poté byli požádáni o podpis informovaného souhlasu, dále byli ubezpečeni o anonymitě výzkumu a o využití výsledků z polostrukturovaných rozhovorů pouze pro účely této bakalářské práce. Rozhovor byl zahájen identifikačními informacemi o informantovi, týkaly se pohlaví, věku a dokončeného vzdělání. Následovaly otázky týkající se rodičovství, manželství a alternativních forem soužití. Po ukončení rozhovoru jsem se zeptala, zda mi chtějí ještě něco sdělit k dané problematice, poté jsem každému informantovi poděkovala za jeho čas a ochotu rozhovor poskytnout.

3.2 Etika výzkumu

Etické otázky je potřeba řešit v každém výzkumu, je důležité, aby badatel nesledoval své zájmy na úkor zájmů účastníků výzkumu (Kutnohorská, 2009). Etické požadavky se při plánování a provádění výzkumu dle Punche (2015) koncentrují na přístup,

souhlas a ochranu účastníka. Dle Hendla a Hemra (2017) existuje několik etických principů, které jsou uznávané ve vědecké komunitě a mají vliv na plán výzkumu. Mezi jednu z hlavních zásad řadí Sedláková (2014) dobrovolnost a neškodnost účastníka výzkumu, který z něj může kdykoliv odejít, aniž by pro něj měl výzkum psychické nebo fyzické následky. Hendla Hemr (2017) uvádí jako další z principů informovaný souhlas, jedná se o prohlášení, které musí účastník výzkumu stvrdit podpisem. Zajištění anonymity a důvěrnosti je další důležitou zásadou, která zajišťuje anonymitu účastníkovi výzkumu i v budoucnosti, důvěrnost spočívá v ochraně identity v dalších zprávách a článcích o výzkumu toho, kdo se výzkumu účastnil (Sedláková, 2014). Povinnost informovat účastníka výzkumu o jeho záměrech patří k dalším zásadám (Hendl a Hemr, 2017).

Každého informanta jsem ujistila, že poskytnuté informace budou sloužit pouze pro účel mé bakalářské práce, a ubezpečila jsem ho o anonymitě výzkumu, poté jsem informanty poprosila o podpis informovaného souhlasu. V průběhu rozhovoru jsem informanty ujistila, že nehodnotím správnost odpovědí na jednotlivé otázky, ale zajímá mě jejich názor. Po ukončení rozhovoru jsem všem informantům poděkovala a nabídla, že v případě zájmu jim zašlu výsledky svého výzkumu.

3.3 Výběr výzkumného souboru

Pod pojmem výzkumný soubor se rozumí určitá část prvků, která je vybraná ze základního souboru, který tento základní soubor reprezentuje (Chráška, 2016).

Komunikační partneři byli vybíráni metodou záměrného výběru. Tento princip spočívá dle Reichela (2009) ve vytvoření výběrového souboru podle poměrů četnosti výskytu znaků v základní populaci. Jedná se většinou o tzv. sociodemografické ukazatele jako jsou věk, vzdělání, pohlaví. Veškeré požadavky potřebné k uskutečnění výzkumu splňovalo všech 10 oslovených komunikačních partnerů. Jedná se o komunikační partnery, kteří se pohybují ve věkovém rozmezí 20–26 let, pochází z Jihomoravského kraje, a byli ochotni poskytnout potřebné informace a následně jejich použití v této práci.

3.4 Charakteristika výzkumného souboru

Výběrovým souborem pro výzkum byli komunikační partneři, kteří se pohybují ve věkovém rozmezí 20–26 let, pocházející z Jihomoravského kraje, dále byli ochotni poskytnout potřebné informace a následně jejich použití v této práci.

Veškeré požadavky nezbytné k uskutečnění výzkumu splňovalo všech 10 oslovených komunikačních partnerů. Identifikační údaje partnerů jsou uvedeny v tabulce č. 1, ze které můžeme vyčíst pohlaví, věk, nejvyšší dosažené vzdělání a udělení informovaného souhlasu s použitím informací, které budou potřebné k uskutečnění výzkumu.

Z důvodu ochrany osobních údajů GDPR budou komunikační partneři dále označováni pouze jako komunikační partner č. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 a 10.

Tabulka č. 1: Osobní údaje komunikačních partnerů

Komunikační partner	Pohlaví	Věk	Vzdělání	Udělení informovaného souhlasu
KP1	Žena	21	Středoškolské	Ano
KP2	Žena	25	Vyšší odborné	Ano
KP3	Žena	23	Vysokoškolské	Ano
KP4	Žena	25	Vysokoškolské	Ano
KP5	Žena	24	Středoškolské	Ano
KP6	Žena	23	Středoškolské	Ano
KP7	Žena	25	Vysokoškolské	Ano
KP8	Žena	25	Středoškolské	Ano
KP9	Muž	21	Středoškolské	Ano
KP10	Žena	25	Středoškolské	Ano

Zdroj: Vlastní výzkum

4 Výsledky

4.1 Vyhodnocení výzkumné otázky č. 1

Výzkumná otázka č. 1: *Jaké představy má dnešní mládež o rodičovství?*

Prostřednictvím první výzkumné otázky byly zjišťovány představy, které má dnešní mládež o rodičovství. Důležité bylo zjistit, jaké předpoklady pro rodičovství považuje dnešní mládež za zásadní, jaká je role matky a otce, popřípadě v čem se liší. Zároveň bylo také důležité zjistit rozdíly mezi raným a pozdním rodičovstvím. Dále mězajímalo, jaká pozitiva a negativa rodičovství přináší a zda má dnešní mládež nějaké konkrétní obavy.

Byly použity dvě doplňující otázky z důvodu upřesnění věku, který dnešní mládež považuje za optimální k založení rodiny: „*Ideální věk mezi 24–28 lety, nejpozději do 30 let.*“ Prostřednictvím druhé doplňující otázky byly zjištěny vlastnosti partnera, které považuje dnešní mládež za důležité. V níže uvedeném schématu můžeme vidět tyto zmíněné jednotlivé vlastnosti partnera. Spolehlivost, trpělivost a věrnost jsou vlastnostmi, které všichni komunikační partneři vyžadují od svého stálého partnera. Mezi další důležité vlastnosti řadí trpělivost a umění naslouchat. Tyto vlastnosti považují za velmi podstatné pro výchovu dítěte.

Schéma č. 1: Vlastnosti partnera

Zdroj: Vlastní výzkum

V následující tabulce jsou uvedeny rozdíly, které dnešní mládež vnímá mezi rolí matky a otce ve výchově dítěte. Většina komunikačních partnerů snadno dokázala uvést hlavní roli matky: „*Péče o domácnost a dítě, zajištění chodu domácnosti.*“ Za hlavní roli otce považuje dnešní mládež: „*Finanční zabezpečení, technický chod domácnosti a učení dětí praktickým věcem.*“ Dle názoru zbývajících komunikačních partnerů jsou oba rodiče rovnocenní.

Tabulka č. 2: Role matky a otce

Komunikační partner	Role matky	Role otce
KP1	Rovnocennost	Rovnocennost
KP2	Péče o dítě a domácnost	Finanční zabezpečení
KP3	Péče o dítě a domácnost	Technický chod domácnosti
KP4	Rovnocennost	Rovnocennost
KP5	Péče o dítě a domácnost	Finanční zabezpečení
KP6	Péče o dítě a domácnost	Finanční zabezpečení, učení dětí praktickým věcem
KP7	Péče o dítě a domácnost	Finanční zabezpečení, učení dětí praktickým věcem
KP8	Rovnocennost	Rovnocennost
KP9	Péče o dítě a domácnost	Finanční zabezpečení
KP10	Starost a zajištění denních potřeb dítěte	Finanční zabezpečení

Zdroj: vlastní výzkum

Všichni komunikační partneři dokázali uvést důležité předpoklady rodičovství: „Odpovídající věk, a s tím spojená vyzrálost obou partnerů, finanční zabezpečení.“ Všichni komunikační partneři se shodli na pozitivěch raného rodičovství, mezi která řadí: „Blíží vztah dítěte a rodiče, více energie při jeho výchově.“ Jako negativa mladá mládež uvedla případnou menší zodpovědnost. Mezi pozitivě pozdního rodičovství považují komunikační partneři: „Více zkušeností, lepší finanční zabezpečení“. Všichni se také shodli na případných negativěch, mezi které řadí především generační rozdíly, kdy starší rodič může dítě vychovávat spíše z pohledu prarodiče, více dětem dovolí a ve výchově je benevolentnější. Největší obavy má dnešní mládež z neschopnosti finančně zajistit rodinu a z náročnosti výchovy dítěte.

Tabulka č. 3 Představy dnešní mládeže o rodičovství

Komunikační partner	Předpoklady pro rodičovství	Rozdíly mezi raným a pozdním rodičovstvím	Konkrétní obavy z rodičovství
KP1	Finanční zabezpečení	Finanční zabezpečení, zkušenosti	Neschopnost finančně zajistit rodinu
KP2	Finanční zabezpečení	Energie při výchově	Náročnost výchovy
KP3	Finanční zabezpečení, Odpovídající věk	Energie při výchově, zkušenosti	Náročnost výchovy
KP4	Vyzrálost	Energie při výchově, zkušenosti	Náročnost výchovy
KP5	Finanční zabezpečení	Finanční zabezpečení, zkušenosti	Neschopnost finančně zajistit rodinu, náročnost výchovy
KP6	Finanční zabezpečení	Finanční zabezpečení, zkušenosti	Neschopnost finančně zajistit rodinu, náročnost výchovy
KP7	Odpovídající věk, Vyzrálost	Energie při výchově	Náročnost výchovy

KP8	Finanční zabezpečení	Finanční zabezpečení	Neschopnost finančně zajistit rodinu, náročnost výchovy
KP9	Finanční zabezpečení	Energie při výchově	Náročnost výchovy
KP10	Finanční zabezpečení, Vytrálost	Finanční zabezpečení, zkušenosti	Neschopnost finančně zajistit rodinu, náročnost výchovy

Zdroj: vlastní výzkum

V následující tabulce jsou uvedena pozitiva a negativa rodičovství. Po zpracování odpovědí s komunikačními partnery vplynuly následující závěry - „*Dítě naplňuje rodiči život, dochází k předání zkušeností další generaci, rozvoji vztahu mezi dítětem a rodičem a založení vlastní rodiny.*“ Co se týká negativ rodičovství, komunikační partneři uvedli: „*Nedostatek času na své záliby a přátele, zásah do financí.*“

Tabulka č. 4: Pozitiva a negativa rodičovství

Komunikační partner	Pozitiva rodičovství	Negativa rodičovství
KP1	Přenášení zkušeností další generaci	Zásah do financí
KP2	Naplnění života rodiče	Omezení některých zálib
KP3	Založení vlastní rodiny	Nedostatek času na záliby
KP4	Založení vlastní rodiny	Ztráta volnosti a osobního života
KP5	Naplnění života rodiče	Nedostatek času na záliby
KP6	Naplnění života rodiče	Nedostatek času na záliby
KP7	Rozvoj vztahu rodiče a dítěte	Finanční náročnost
KP8	Založení vlastní rodiny	Nedostatek času na záliby
KP9	Naplnění života rodiče	Nedostatek času na záliby
KP10	Založení vlastní rodiny	Nedostatek času na záliby, finanční náročnost

Zdroj: vlastní výzkum

4.1.2 Výsledky výzkumné otázky č. 1

Cílem této výzkumné otázky bylo zjištění představ, které zaujímá česká mládež k rodičovství. Z výzkumu vyplývá, že za hlavní předpoklad rodičovství je považována vytrálost obou partnerů, jejich zodpovědnost, rozumnost a trpělivost, dále stabilní zaměstnání, a s tím spojené finanční zabezpečení. Většina komunikačních partnerů uvedla,

že hlavní role matky spočívá především v zajištění denních potřeb dítěte a chodu domácnosti. Zajištění finanční jistoty pro rodinu a pocitu bezpečí je dle komunikačních partnerů hlavní rolí otce. Otec by měl dále ukazovat svým dětem hodnoty, zejména, jak se chovat k ženě, také by měl zodpovídat za technické zázemí rodiny a učit své děti různým praktickým věcem. Zbylí komunikační partneři zastávají názor, že se role otce a matky nijak neliší, jelikož by se oba rodiče měli podílet na výchově dítěte a vzájemné pomoci a v péči o něj se doplňovat. Dále byly z výzkumu zjištěny rozdíly mezi raným a pozdním rodičovstvím. Mladí rodiče dle komunikačních partnerů mají více energie na výchovu dítěte, jsou chápavější, dochází k většímu porozumění, s dětmi mají mnohem bližší vztah, který by měl být založen na vzájemné důvěře. Dle jejich názoru si člověk může v pozdějším věku užívat zasloužený odpočinek a věnovat se svým zálibám naplno, jelikož se nemusí starat o malé dítě. Starší rodič bude pravděpodobně lépe finančně zajištěný a bude především na děti připraven. Starší rodič dle komunikačních partnerů nemusí mít tolik síly a energie podnikat s dítětem velké množství aktivit a činností a vzhledem k věku se nemusí dožít významných událostí v životě dítěte. Pro dnešní mládež je rodičovství ztělesněním lásky, dochází k rozvoji nového vztahu, poznání nových věcí, člověk získává vizi do budoucnosti, vidí úspěchy svého dítěte v růstu jeho života, dále dochází k přenosu zkušeností na další generaci. Za další pozitiva považují komunikační partneři založení vlastní rodiny a domácnosti. Mezi hlavní negativa rodičovství patří ztráta soukromí, zásah do financí, nedostatek času na přátele a omezení některých zájmů, které nejdou s dětmi provozovat. Dále orientace pouze na potřeby dětí a možné upřednostňování dětí před partnerem. Všichni komunikační partneři shodně uvedli obavy z rodičovství, mezi které řadí neschopnost finančně zajistit rodinu a náročnost výchovy dítěte.

4.2 Vyhodnocení výzkumné otázky č. 2

Výzkumná otázka č. 2: *Jak významnou roli hraje pro dnešní mládež uzavření manželství?*

V rámci druhé výzkumné otázky bylo zjišťováno, jak důležitou roli hraje pro dnešní mládež uzavření manželství. Jaký je dle dnešní mládeže hlavní smysl manželství, zda je pro ně důležité uzavření manželství pro narození prvního dítěte a jaké důvody vedou k rozpadu manželství.

Žádný z komunikačních partnerů neměl problém s odpovídáním na otázky, byla využita jedna doplňující otázka. Všichni komunikační partneři měli uvést hlavní smysl manželství

Odpověděli slovy: „Založení rodiny, důvěra a láska, která je stvrzena manželstvím.“ Co se týká důležitost manželství pro narození prvního dítěte, všichni komunikační partneři se shodli: „Není to v dnešní době zásadní, ale za důležité považují, aby dítě vyrůstalo v úplné rodině.“ Z odpovědí komunikačních partnerů vyplynulo, že mezi hlavní důvody vedoucí k rozpadu manželství považují: „Nevěru, stereotyp, nedostatečnou komunikaci, finanční potíže.“

Tabulka č. 5: Role uzavření manželství

Komunikační partner	Hlavní smysl manželství	Důležitost manželství pónarození 1. dítěte	Důvody rozpadu manželství
KP1	Důvěra a láska	Ne	Nedostatečná komunikace
KP2	Založení rodiny	Ne	Nedostatečná komunikace, nevěra
KP3	Praktické hledisko	Ne	Nevěra, finanční potíže
KP4	Praktické hledisko	Ne	Nevěra, finanční potíže, stereotyp
KP5	Založení rodiny	Ne	Nevěra
KP6	Důvěra a láska	Ne	Nevěra, nedostatečná komunikace
KP7	Založení rodiny	Ne	Nevěra, nedostatečná komunikace
KP8	Důvěra a láska	Ne	Nevěra, finanční potíže
KP9	Založení rodiny	Ne	Nevěra, nedostatečná komunikace
KP10	Praktické hledisko	Ne	Nevěra, stereotyp, nedostatečná komunikace

Zdroj: vlastní výzkum

4.2.2 Výsledky výzkumné otázky č. 2

Cílem této výzkumné otázky bylo zjištění důležitosti manželství z pohledu dnešní mládeže. Z výzkumu vyplývá, že za hlavní smysl manželství považuje dnešní mládež založení rodiny, ale také větší jistotu pro matku, která nezůstane na výchovu a finanční zabezpečení dítěte úplně sama, jelikož se k manželství vážou určité povinnosti a není tak jednoduché rodinu opustit. Dnešní mládež vnímá manželství z ryze praktického hlediska, především v jednodušší komunikaci na úřadech. Dále zastává názor, že by každý vztah měl vyústit v manželství, prostřednictvím kterého dochází k potvrzení lásky a důvěry obou partnerů. Jedinci mladé generace uvedli, že pro ně není zásadní, aby se dítě narodilo do manželství, za mnohem důležitější považují to, aby dítě vyrůstalo v úplné rodině. Polovina komunikačních partnerů uvedla, že považují manželství svých rodičů za vzor, jelikož jim dali lásku, rady do života, rodiče si i po mnoha letech manželství rozumí a navzájem důvěřují. Druhá polovina dotazovaných nepovažuje manželství svých rodičů za vzor, jelikož došlo k rozvodu a vychovávala je jen matka. Jeden komunikační partner uvedl, že i přes rozvod rodičů na dětství vzpomíná rád, jelikož k rozvodu došlo v době, kdy byl téměř dospělý. Při výzkumu byly dále zjištěny důvody rozpadu manželství, mezi které dnešní mládež řadí nevěru, a s tím spojenou nedůvěru ze strany druhého partnera, stereotyp, nedostatečnou komunikaci a utíkání od problémů, případně různé závislosti, které mohou vést k finančním potížím.

4.3 Vyhodnocení výzkumné otázky č. 3

Výzkumná otázka č. 3: *Jaký názor má dnešní mládež na alternativní formy soužití?*

V rámci této výzkumné otázky byl zjišťován názor na nesezdané soužití, a s tím spojená pozitiva a negativa. Dále bylo důležité zjistit, co si myslí o registrovaném partnerství a adopci dětí páry stejného pohlaví. Zajímalo mě také, jaký názor má dnešní mládež na single rodinu a jaké důvody ženu vedou k tomuto rozhodnutí. Žádný komunikační partner neměl s odpovídáním na kladené otázky problém, proto nebyla využita žádná doplňující otázka.

Komunikační partneři dokázali shodně uvést názor na nesezdané soužití: „*Nesezdané soužití je v pořádku, důležité je, aby si partneři nastavili taková pravidla, aby byla rodina spokojená a funkční.*“ Z odpovědí komunikačních partnerů je zřejmé, že za pozitiva spojená s nesezdaným soužitím považují: „*Více času poznat svého partnera a předcházení tak rozpadu manželství, nepřebírání dluhů za druhého*

a žádné společné závazky.“ Komunikační partneři se shodli na negativěch: „Soužití není vyřízeno papírově, pokud se takový pár rozejde, je těžké nějaké majetkové vyrovnání, dalším problémem může být určení výživného na děti, popřípadě rozdílné příjmení rodiče a dítěte.“

Tabulka č. 6: Názor mládeže na nesezdané soužití

Komunikační partner	Názor	Pozitiva	Negativa
KP1	Kladný	Žádné společné závazky	Ekonomické nevýhody
KP2	Kladný	Více času na poznání partnera	Ekonomické nevýhody
KP3	Kladný	Nepřebírání dluhu za partnera	Rozdílné příjmení
KP4	Kladný	Žádné společné závazky	Ekonomické nevýhody
KP5	Kladný	Žádné společné závazky	Ekonomické nevýhody
KP6	Kladný	Více času na poznání partnera	Ekonomické nevýhody
KP7	Kladný	Žádné společné závazky	Ekonomické nevýhody
KP8	Kladný	Žádné společné závazky	Ekonomické nevýhody
KP9	Kladný	Žádné společné závazky	Rozdílné příjmení, Ekonomické nevýhody
KP10	Kladný	Žádné společné závazky	Ekonomické nevýhody

Zdroj: vlastní výzkum

Následující tabulka znázorňuje názor dnešní mládeže na registrované partnerství a adopci dětí páry stejného pohlaví. Většina komunikačních partnerů má kladný názor

na uzavření registrovaného partnerství: „Myslím si, že na uzavření svazku by měl mít právo kdokoliv, bez ohledu na to, jaké je orientace.“ Zbývající zaujímají k této alternativní formě soužití neutrální postoj. Na adopci dětí páry stejného pohlaví měli všichni kromě jednoho komunikačního partnera kladný názor: „Pokud dva lidé stejného pohlaví dokážou dát dítěti domov plný lásky a zabezpečit ho, nevidím v tom problém.“

Tabulka č. 7: Názor mládeže na registrované partnerství

Komunikační partner	Názor	Názor na adopci dětí páry stejného pohlaví
KP1	Kladný	Kladný
KP2	Neutrální postoj	Kladný
KP3	Neutrální postoj	Kladný
KP4	Kladný	Kladný
KP5	Kladný	Kladný
KP6	Kladný	Kladný
KP7	Kladný	Spíše kladný
KP8	Kladný	Kladný
KP9	Neutrální postoj	Spíše negativní
KP10	Kladný	Kladný

Zdroj: vlastní výzkum

Z výzkumu byl dále zjišťován názor dnešní mládeže na single rodinu. Všichni se dokázali shodnout na názoru ohledně této alternativní formy soužití: „Pokud se žena rozhodne, nevidím v tom problém, ale měla by dítěti umožnit vyrůstat v komfortním prostředí a být finančně zajištěna.“ Všichni komunikační partneři také dokázali uvést důvody, které vedou ženu k rozhodnutí pro tento typ alternativního soužití: „Zklamání a špatné zkušenosti z dřívějších vztahů, vyšší věk.“

Tabulka č. 8: Názor mládeže na single rodinu

Komunikační partner	Názor	Důvody rozhodnutí
KP1	Finanční a časová náročnost	Zklamání z dřívějších vztahů
KP2	Nutnost zvážení situace	Zklamání z dřívějších

		vztahů
KP3	Nutnost zvážení situace	Vyšší věk
KP4	Finanční a časová náročnost	Zklamání z dřívějších vztahů
KP5	Nutnost zvážení situace	Vyšší věk
KP6	Nutnost zvážení situace	Zklamání z dřívějších vztahů
KP7	Nutnost zvážení situace	Vyšší věk
KP8	Nutnost zvážení situace	Vyšší věk
KP9	Nutnost zvážení situace	Zklamání z dřívějších vztahů
KP10	Nutnost zvážení situace	Zklamání z dřívějších vztahů, vyšší věk

Zdroj: vlastní výzkum

4.3.1 Výsledky výzkumné otázky č. 3

Cílem této výzkumné otázky bylo zjistit, jaký názor zaujímá dnešní mládež na alternativní formy soužití. Z výzkumu vyplynulo, že mládež zaujímá kladný postojk alternativním formám soužití. Pro jedince mladé generace je důležité, aby si pár nastavil taková pravidla, která mu budou vyhovovat a rodina byla funkční a spokojená, vztah dle jejich názoru může fungovat i bez sňatku. Mládež uvedla i možná negativa, která mohou v nesezdaném soužití nastat, jedná se především o ekonomické nevýhody ohledně přístupu k půjčkám, podporám apod., dále záležitosti spojené se společným příjmem rodičů a dítěte, při rozchodu partnerů obtížnější majetkové vyrovnání a určení výživného na děti. Z výzkumu bylo dále zjištěno, že dnešní mládež zastává kladný názor na uzavření registrovaného partnerství, jelikož by měl mít každý právo na uzavření svazku bez ohledu na to, jaké je orientace. Pro adopci páry stejného pohlaví se kladně vyjádřilo devět komunikačních partnerů, dle jejich názoru je důležité, aby dítě mělo potřebné zázemí a výchovu, kterou můžou zajistit i dva lidé stejného pohlaví. Jeden komunikační partner uvedl, že je spíše skeptický vůči adopci dítěte páry stejného pohlaví, jelikož z pohledu společnosti může docházet k nepochopení, a to především ve školním kolektivu a okolí rodiny. Z výzkumu dále vyplynul kladný

názor na rozhodnutí ženy, která se rozhodne vychovávat dítě bez stabilního vztahu s mužem. Dle dnešní mládeže je důležité, aby žena před rozhodnutím pro tuto formu alternativního soužití důkladně zvažila povinnosti spojené s výchovou dítěte, finanční náročnost a potřebu stabilního zázemí. Důvody, které vedou ženu k tomuto rozhodnutí, se mohou týkat špatných zkušeností z předchozích vztahů, vyššího věku a touze po dětech.

5 Diskuze

Bakalářská práce je zaměřena na postoje české mládeže k rodičovství. Vzhledem ke zvolenému cíli byla zvolena kvalitativní výzkumná strategie, výzkum byl realizován metodou dotazování a technikou polostrukturovaného rozhovoru s lidmi ve věku 20 – 26 let z Jihomoravského kraje. Podklad pro rozhovor byl tvořen třemi tematickými okruhy, v případě potřeby byly komunikačním partnerům položeny doplňující otázky. Získaná data byla zpracována metodou vytváření trsů, z jednotlivých odpovědí komunikačních partnerů byly vytvořeny kódy, které jsem následně seskupila do jednotlivých kategorií. V první části výzkumu byly zjištěny identifikační údaje komunikačních partnerů, kteří byli dotazováni na pohlaví, věk a nejvyšší dosažené vzdělání. Výzkum byl zaměřen na zjištění představ, které má mladá generace o rodičovství, význam role manželství a názor na alternativní formy soužití.

V bakalářské práci byly stanoveny 3 výzkumné otázky, přičemž výzkumná otázka č. 1 zní: „*Jaké představy má dnešní mládež o rodičovství?*“ Z výzkumu vyplynulo, že za hlavní předpoklad rodičovství je považována vyzrálost obou partnerů, jejich zodpovědnost, rozumnost a trpělivost, dále stabilní zaměstnání a s tím spojené finanční zabezpečení. Toto souhlasí s tvrzením Katrňák (2011), dle kterého jsou základní předpoklady rodičovství stabilita partnerství, psychická připravenost a dostatek finančních prostředků. Všichni komunikační partneři uvedli, že chtějí dítě co nejlépe zabezpečit, rozhodující je pro ně mít vlastní bydlení, zvláště muži berou zabezpečení rodiny jako jeden ze svých hlavních úkolů. Petschenková (2016) se s těmito výsledky ztotožňuje, ve své práci uvádí, že je pro dnešní mladé jedince typické dosažení určité ekonomické úrovně, profesního postavení a vyřešení bytové otázky. Tento názor zastává i Psutková (2013), která uvádí, že pro mladé lidi je skutečně důležité mít vlastní bydlení před založením rodiny, jelikož je to znak samostatnosti a první životní krok. Pro dnešní mládež je rodičovství ztělesněním lásky, dochází k rozvoji nového vztahu, poznání nových věcí, člověk získává vizi do budoucnosti, vidí úspěchy svého dítěte v růstu jeho života, dále dochází k přenosu zkušeností další generaci. S tímto názorem souhlasí také Hašková (2009), která uvádí, že rodičovství u mladých lidí je stále považováno za důležitou součást identity dospělého člověka. Rodičovství je i nadále bráno jako nezbytná součást naplnění života. Za další pozitiva považují komunikační partneři založení vlastní rodiny a domácnosti. To souhlasí s tvrzením Sobotkové (2012), která mezi přínosy rodičovství řadí rozvoj vztahů, osobní naplnění a pokračování rodu.

Dále bylo dle Katrňáka (2010) potvrzeno, že se narozením dítěte utvrzují vztahy v rodině. Mezi hlavní negativa rodičovství patří ztráta soukromí, zásah do financí, nedostatek času na přátele a omezení některých zájmů, které nejdou s dětmi provozovat. Dále orientace pouze na potřeby dětí a možné upřednostňování dětí před partnerem. S tímto názorem souhlasí také Katrňák (2010), který za negativa rodičovství považuje negativní vliv na rozvoj aktivit a osobní svobodu a negativní dopad na finanční situaci rodiny. Z výzkumu také vyplynulo, že všichni komunikační partneři považují neschopnost finančně zajistit rodinu a náročnost výchovy dítěte za obavy rodičovství.

Výzkumná otázka č. 2 zní: *Jak významnou roli hraje pro dnešní mládež uzavření manželství?* Z výzkumu vyplynulo, že za hlavní smysl manželství považuje dnešní mládež založení rodiny, ale také větší jistotu pro matku, která nezůstane na výchovu a finanční zabezpečení dítěte úplně sama, jelikož se k manželství vážou určité povinnosti a není tak jednoduché rodinu opustit. Dnešní mládež vnímá manželství z ryze praktického hlediska, především v jednodušší komunikaci na úřadech. Dále zastává názor, že by každý vztah měl vyústit v manželství, prostřednictvím kterého dochází k potvrzení lásky a důvěry obou partnerů. Nešpor (2018) uvádí, že sňatek je považován za nejdůležitější předěl rodinné a životní etapy, prostřednictvím kterého dává společnost souhlas s počátkem manželství. Z výzkumu vyplývá, že uzavření manželského svazku není pro komunikační partnery prioritou. Mnohem větší váhu pro ně má, aby dítě vychovávali oba rodiče, jelikož jsou vzory pro své děti po celý život. Při posledním sčítání lidu, které proběhlo v roce 2011, bylo ČSÚ zjištěno, že v nesezdaném soužití žije 10 591 párů, toto číslo je ovlivněno především dlouhodobým poklesem sňatečnosti a s tím souvisejícím zvyšujícím se věkem při uzavření prvního sňatku. Hamplová (2007) zmiňuje, že nesezdané soužití ve formě předmanželského soužití nebo dlouhodobého soužití, kdy oba mladí lidé nechtějí vstoupit do manželství, má podporu především mladých lidí a střední generace. Líbalová (2017) se ve svém výzkum zmiňuje o zájmu dnešní mladé generace o nesezdané soužití, které by nevadilo, kdyby jejich dítě bylo počaté a narozené mimo manželství. Při výzkumu byly dále zjištěny důvody rozpadu manželství, mezi které dnešní mládež řadí nevěru, a s tím spojenou nedůvěru ze strany druhého partnera, stereotyp, nedostatečnou komunikaci a utíkání od problémů, případně různé závislosti, které mohou vést k finančním potížím.

Výzkumná otázka č. 3 zněla: *Jaký názor má dnešní mládež na alternativní formy soužití?* Z výzkumu vyplynulo, že mládež zaujímá kladný postoj k alternativním formám soužití. Pro jedince mladé generace je důležité, aby si pár nastavil taková pravidla, která mu budou vyhovovat a rodina byla funkční a spokojená, vztah dle jejich

názoru může fungovat i bez sňatku. Mládež uvedla i možná negativa, která mohou v nesezdaném soužití nastat, jedná se především o ekonomické nevýhody ohledněpřístupu k půjčkám, podporám apod., dále záležitosti spojené se společným příjmem rodičů a dítěte, při rozchodu partnerů obtížnější majetkové vyrovnání a určení výživného na děti. Mitlöhner (2010) uvádí, že v partnerském vztahu může nastat situace, se kterou zákon počítá, jedná se například o právo neprovdané matky na příspěvek na výživu a úhradu některých nákladů, které může po partnerovi vyžadovat. Z výzkumu bylo dále zjištěno, že dnešní mládež zastává kladný názor na uzavření registrovaného partnerství, jelikož by měl mít každý právo na uzavření svazku bez ohledu na to, jaké je orientace. Pro adopci páry stejného pohlaví se kladně vyjádřilo devět komunikačních partnerů, dle jejich názoru je důležité, aby dítě mělo potřebné zázemí a výchovu, kterou můžou zajistit i dva lidé stejného pohlaví. Jeden komunikační partner uvedl, že je spíše skeptický vůči adopci dítěte páry stejného pohlaví, jelikož z pohledu společnosti může docházet k nepochopení, a to především ve školním kolektivu a okolí rodiny. Z výzkumu dále vyplynul kladný názor na rozhodnutí ženy, která se rozhodne vychovávat dítě bez stabilního vztahu s mužem. Dle Tománka (2019) roste v posledních letech trend svobodných matek, které se rozhodnou vychovávat dítě bez stabilního vztahu s mužem, který je otcem dítěte. Komunikační partneři považují za důležité, aby žena před rozhodnutím pro tuto formu alternativního soužití důkladně zvažila povinnosti spojené s výchovou dítěte, finanční náročnost a potřebu stabilního zázemí. Důvody, které vedou ženu k tomuto rozhodnutí, se mohou týkat špatných zkušeností z předchozích vztahů, vyššího věku a touze po dětech. S tímto názorem souhlasí také Tománek (2019), který uvádí, že pro tento životní styl se často rozhodnou ženy, které doposud nenašli nikoho, s kým by chtěli trávit svůj život, nebo po zkušenostech mnohých žen se chtějí vyhnout možným problémům.

5 Závěr

Tato bakalářská práce se zabývá postoji české mládeže k rodičovství. Práce byla rozdělena na dvě části, teoretickou a empirickou. Prostřednictvím odborné literatury byly v teoretické části vymezeny pojmy mladá dospělost, rodina, rodičovství, manželství a dále byla charakterizována současná česká rodina a její znaky, dále se zde zabývám alternativními formami partnerského soužití. Cílem bakalářské práce bylo zmapování postojů české mládeže k rodičovství. K výzkumu byly stanoveny tři výzkumné otázky: *Jaké představy má dnešní mládež o rodičovství? Jak významnou roli hraje pro dnešní mládež uzavření manželství? Jaký názor má dnešní mládež na alternativní formy soužití?* Vzhledem ke zvolenému cíli byla zvolena kvalitativní výzkumná strategie, výzkum byl realizován metodou dotazování a techniky polostrukturovaného rozhovoru. Výběrový soubor byl tvořen informanty na základě záměrného výběru, který byl realizován kvótním výběrem.

V rámci první výzkumné otázky jsem se snažila získat odpověď na to, jaké představy má dnešní mládež o rodičovství. Z výzkumu vyplynulo, že za hlavní předpoklad rodičovství je považována vyzrálost obou partnerů, jejich zodpovědnost, rozumnost a trpělivost, dále stabilní zaměstnání a s tím spojené finanční zabezpečení. Pro dnešní mládež je rodičovství ztělesněním lásky, dochází k rozvoji nového vztahu, poznání nových věcí, člověk získává vizi do budoucnosti, vidí úspěchy svého dítěte v růstu jeho života, dále dochází k přenosu zkušeností další generaci. Za další pozitiva považují komunikační partneři založení vlastní rodiny a domácnosti. Mezi hlavní negativa rodičovství patří ztráta soukromí, zásah do financí, nedostatek času na přátele a omezení některých zájmů, které nejdou s dětmi provozovat. Dále orientace pouze na potřeby dětí a možné upřednostňování dětí před partnerem. Všichni komunikační partneři shodně uvedli obavy z rodičovství, mezi které řadí neschopnost finančně zajistit rodinu a náročnost výchovy dítěte. V rámci druhé výzkumné otázky jsem se snažila zjistit, jakou důležitost spatřuje dnešní mládež v manželství. Z výzkumu vyplývá, že za hlavní smysl manželství považuje založení rodiny, ale také přináší větší jistotu pro matku, která nezůstane na výchovu a finanční zabezpečení dítěte úplně sama, jelikož se k manželství vážou určité povinnosti a není tak jednoduché rodinu opustit. Dnešní mládež vnímá manželství z ryze praktického hlediska, především v jednodušší komunikaci na úradech. Dále zastává názor, že by každý vztah měl vyústit

v manželství, prostřednictvím kterého dochází k potvrzení lásky a důvěry obou partnerů. Jedinci mladé generace uvedli, že pro ně není zásadní, aby se dítě narodilo do manželství, za mnohem důležitější považují to, aby dítě vyrůstalo v úplné rodině. V rámci třetí výzkumné otázky jsem se snažila zjistit, jaký názor zaujímá dnešní mládež k alternativním formám soužití. Z výzkumu vyplynulo, že mládež zaujímá k alternativním formám soužití kladný postoj. Pro jedince mladé generace je důležité, aby si pár nastavil taková pravidla, která mu budou vyhovovat a rodina byla funkční a spokojená, vztah dle jejich názoru může fungovat i bez sňatku. Z výzkumu bylo dále zjištěno, že dnešní mládež má kladný vztah k uzavření registrovaného partnerství, jelikož by měl mít každý právo na uzavření svazku bez ohledu na orientaci. Z výzkumu dále vyplynul kladný postoj k rozhodnutí ženy, která se rozhodne vychovávat dítě bez stabilního vztahu s mužem. Dle dnešní mládeže je důležité, aby žena před rozhodnutím pro tuto formu alternativního soužití důkladně zvažila povinnosti spojené s výchovou dítěte, finanční náročnost a potřebu stabilního zázemí.

Díky uskutečněnému výzkumu jsem si uvědomila, že i přestože dnes dochází k odkládání založení rodiny do pozdějšího věku, je pro mladou generaci rodina pořád hlavním úkolem jejího života. Mladí lidé často odkládají rodičovství na pozdější dobu, jelikož pokládají za důležité mít vlastní bydlení a být alespoň částečně zajištěni.

Bakalářská práce přináší částečný pohled na dnešní mládež a její postoje týkající se rodičovství. Myslím si, že má bakalářská práce naplnila stanovený cíl. Výsledky mohou sloužit k hlubšímu porozumění dané problematice a lze je použít v praxi.

6 Seznam použitých zdrojů

- 1) BECHYŇOVÁ, V., KONVIČKOVÁ, M., 2011. *Sanace rodiny: sociální práce s dysfunkčními rodinami*. 2. vyd. Praha: Portál. 152 s. ISBN 978-80-262-0031-4.
- 2) CÍSAŘOVÁ D., SOVOVÁ, O., 2015. *Rodina v novém soukromém právu: interdisciplinární právní pohled*. Hradec Králové: Gaudeamus. 100 s. ISBN 978-80-7435-569-1.
- 3) ČADOVÁ, N., 2020. *Postoje českých občanů k partnerství, manželství a rodičovství – únor 2020*. [online]. Praha: Sociologický ústav AV ČR [cit. 2020-09-08]. Dostupné z: <https://cvvm.soc.cas.cz/cz/tiskove-zpravy/ostatni/vztahy-a-zivotni-postoje/5179-postoje-ceskych-obcanu-k-partnerstvi-manzelstvi-a-rodicovstvi-unor-2020>
- 4) ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2011. SLDB 2011 - nesezdaná soužití v Jihomoravském kraji. *Czso.cz* [online]. © 2011 [cit. 2020-9-08]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xb/sldb_2011_nesezdana_souziti_v_jihomoravskem_kraji
- 5) ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2014. Úplná rodina. *Czso.cz* [online]. © 2014 [cit. 2020-20-07]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/41n2-02-ziskane_ze_sldb_2001-1_uplne_rodiny
- 6) ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2018. Sňatečnost. *Czso.cz* [online]. © 2018 [cit. 2020-28-07]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vyvoj-obyvательства-ceske-republiky-2018>
- 7) ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2020. Pohyb obyvatelstva. *Czso.cz* [online]. © 2020 [cit. 2020-28-07]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cr/pohyb-obyvательства-1-ctvrtleti-2020>
- 8) DUNOVSKÝ, J., KOVAŘÍK, J., 1999. Rodina. In: DUNOVSKÝ, J. et al. *Sociální pediatrie: vybrané kapitoly*. Praha: Grada, s. 91–93. ISBN 80-7169-254-9.
- 9) FARKOVÁ, M., 2017. *Vybrané kapitoly z psychologie*. 3. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského. 400 s. ISBN 978-80-7452-130-0.

- 10) GIDDENS, A., SUTTON, P. W., (eds). 2013. *Sociologie*. Praha: Argo. 1052 s. ISBN 978-80-257-0807-1.
- 11) GJURIČOVÁ, Š., KUBIČKA J., 2009. *Rodinná terapie: systemické a narativní přístupy*. 2. vyd. Praha: Grada. 288 s. ISBN 978-80-247-2390-7.
- 12) HAMPLOVÁ, D. et al. (eds.), 2007. *Děti na psí knížku?: mimomanželská plodnost v ČR*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd ČR. 155 s. ISBN 978-80-7330-128-6.
- 13) HARJU-LUUKKAINEN, H. et al., 2020. Family related variables effect on later educational outcome: A further geospatial analysis on TIMSS 2015 finland. *Large-Scale Assessments in Education*. 8(1), doi: 10.1186/s40536-020-00081-2.
- 14) HAŠKOVÁ, H., 2009. *Fenomén bezdětnosti*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON). 264 s. ISBN 978-80-7419-020-9.
- 15) HAŠKOVCOVÁ, H., 2010. *Fenomén stáří*. 2. vyd. Praha: Havlíček Brain Team. 365 s. ISBN 978-80-87109-19-9.
- 16) HENDL, J., REMR. J., 2017. *Metody výzkumu a evaluace*. Praha: Portál. 372 s. ISBN 978-80-262-1192-1.
- 17) CHRÁSKA, M., 2019. *Metody pedagogického výzkumu*. 2. vyd. Praha: Grada. 256 s. ISBN: 978-80-247-5326-3.
- 18) JANDOUREK, J., 2012. *Slovník sociologických pojmů: 610 hesel*. Praha: Grada. 300 s. ISBN 978-80-247-3679-2.
- 19) KATRŇÁK, T. et al., 2011. *Na prahu dospělosti: partnerství, sex a životní představy mladých v současné české společnosti*. Praha: Dokořán. 222 s. ISBN 978-80-7363-352-3.
- 20) KLIMSTRA, T. A., VAN DOESELAR, L., 2017. Identity formation in adolescence and young adulthood. *Personality development across the lifespan*. 293–308, doi:10.1016/B978-0-12-804674-6.00018-1. Dostupné také z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/B9780128046746000181?via%3Dihub>

%3Dihub

- 21) KOUCKÁ, P., 2017. *Uvolněné rodičovství: rozumně, citlivě a s menším nasazením*. Praha: Portál. 200 s. ISBN 978-80-262-1275-1.
- 22) KRATOCHVÍL, S., 2009. *Manželská a párová terapie*. Praha: Portál. 280 s. ISBN 978-80-7367-646-9.
- 23) KRAUS, B. et al., 2015. *Životní styl současné české rodiny*. Hradec Králové: Gaudeamus. 247 s. ISBN 978-80-7435-544-8.
- 24) KRAUS, B., 2014. *Základy sociální pedagogiky*. 2. vyd. Praha: Portál. 215 s. ISBN 978-80-262-0643-9.
- 25) KREJČÍŘOVÁ, D., LANGMEIER, J., 2006. *Vývojová psychologie*. 2. vyd. Praha: Grada. 368 s. ISBN 80-247-1284-9.
- 26) KUCHAROVÁ, V. et al., 2020. *Zpráva o rodině: Demografický kontext* [online]. Praha: Sociologický ústav AV ČR [cit. 2020-09-08]. Dostupné z: https://ddmastra-my.sharepoint.com/personal/kucerova_rodiny_cz
- 27) KUTNOHORSKÁ, J., 2009. *Výzkum v ošetrovatelství*. Praha: Grada. 176 s. ISBN 978-80-247-2713-4.
- 28) KVAPILOVÁ-BARTOŠOVÁ, M., FUČÍK, P., 2017. Emerging adulthood, solo living and changes in gender subjectivity. *Sociologia (Slovakia)*. 49(3), 265–284. Dostupné také z: <https://www.sav.sk/journals/uploads/06231053Fucik%20-%20Bartosova%20-%20zalomena%20OK.pdf>
- 29) LÍBALOVÁ, V., 2017. *Postoje mladých lidí k manželství a rodičovství*. Brno. Bakalářská práce. Přírodovědecká fakulta MU.
- 30) LIVESEY, C. M. W., ROSTAIN, A. L., 2017. Involving Parents/Family in treatment during the transition from late adolescence to young adulthood: Rationale, strategies, ethics, and legal issues. *Child and Adolescent Psychiatric Clinics of North America*. 26(2), 199–216, doi:10.1016/j.chc.2016.12.006.
- 31) MATĚJČEK, Z., 2017. *Rodiče a děti*. Praha: Vyšehrad. 360 s. ISBN 978-80-7429-797-7.
- 32) MATOUŠEK, O. et al., 2013. *Metody a řízení sociální práce*. 3. vyd. Praha: Portál. 400 s. ISBN 978-80-262-0213-4.

- 33) MATOUŠEK, O., MATOUŠKOVÁ A., 2011. *Mládež a delikvence: možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže*. 3. aktualiz. vyd. Praha: Portál. 311s. ISBN 978-80-7367-825-8.
- 34) MATOUŠEK, O., PAZLAROVÁ, H., 2010. *Hodnocení ohroženého dítěte a rodiny v kontextu plánování péče*. Praha: Portál. 183 s. ISBN 978-80-7367-739-8.
- 35) MIOVSKÝ, M., 2006. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada. 332 s. ISBN 80-247-1362-4.
- 36) MITLÖHNER, M., 2010. *Občanské právo hmotné: Rodinné právo; Občanské právo procesní: právní disciplíny pro studenty sociální práce a sociální politiky*. Hradec Králové: Gaudeamus. 62 s. ISBN 978-80-7435-060-3.
- 37) MOŽNÝ, I., 2008. *Rodina a společnost*. 2. vyd. Praha: Slon. 323 s. ISBN 978-80-86429-87-8.
- 38) NEŠPOR, R. Z. (ed.), 2018. Rodina. In: *Encyklopedie.soc.cas.cz* [on-line]. Praha: Sociologický ústav AV ČR [cit. 2020-07-20]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Rodina>
- 39) NOVOTNÝ, P. et al., 2017. *Nový občanský zákoník: Rodinné právo*. 2. vyd. Praha: Grada. 200 s. ISBN 978-80-271-0431-4.
- 40) PETSCHENKOVÁ, E., 2016. *Potřeba rodičovství u studentů ZSP VŠPJ*. Jihlava. Bakalářská práce. ZSP VŠPJ.
- 41) POLIŠENSKÁ, P. et al., 2017. *Rodinné právo - manželství: výklad k manželství a výběr z důležitých soudních rozhodnutí, zejména Nejvyššího soudu v oblasti rodinného práva podle hlavy I. občanského zákoníku*. Praha: Wolters Kluwer. 260 s. ISBN 978-80-7552-902-2.
- 42) PSUTKOVÁ, T., 2013. *Odkládání rodičovství jako sociokulturní fenomén*. Plzeň. Diplomová práce. Fakulta pedagogická, Západočeská univerzita v Plzni.
- 43) PUNCH, K., HENDL, J., 2015. *Úspěšný návrh výzkumu*. 2. vyd. Praha: Portál. 232 s. ISBN 978-80-262-0980-5.
- 44) REICHEL, J., 2009. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada.

- 184 s. ISBN 978-80-247-3006-6.
- 45) ROUBAL, O. et al., 2014. *Metodologie marketingových výzkumů*. Praha: Vysoká škola finanční a správní. 144 s. ISBN 978-80-7408-092-0.
- 46) Sdělení č. 104/1991 Sb., o sjednání Úmluvy o právech dítěte, 1991. [online]. [cit. 2020-07-19]. In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 22, s. 502–512. ISSN 1211-1244. Dostupné také z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>
- 47) SEDLÁKOVÁ, R., 2014. *Výzkum médií: nejužívanější metody a techniky*. Praha: Grada. 548 s. ISBN 978-80-247-3568-9.
- 48) SETTERSTEN, R. A., 2012. The Contemporary Context of Young Adulthood in the USA: From Demography to Development, From Private Troubles to Public Issues. In: BOOTH, A. et al. (eds). *Early ad-ulthood in a family context*. New York: Springer, p. 3–26. ISBN 978-1-4614-1435-3.
- 49) SEXTON, L. T., THOBURN, W. J., 2015. *Family Psychology: Theory, Research and Practice*. Santa Barbara: ABC CLIO. 260 s. ISBN 978-1440830761.
- 50) SIKOROVÁ, L., 2011. *Potřeby dítěte v ošetrovatelském procesu*. Praha: Grada. 208 s. ISBN 978-80-247-3593-1.
- 51) SKLÁDALOVÁ, M., 2018. *Sourozenci - o spravedlivé výchově*. Brno: CPress. 164 s. ISBN 9788026420293.
- 52) SLAMĚNÍK, I., VÝROST, J., 2008. *Sociální psychologie*. 2. vyd. Praha: Grada. 404 s. ISBN 978-802-4714-288.
- 53) SOBOTKOVÁ, I., 2012. *Psychologie rodiny*. 3. vyd. Praha: Portál. 219 s. ISBN 80-7178-559-8.
- 54) ŠMÍD, O. et al., 2017. *Povinnosti a práva rodičů k dětem*. Praha: Leges. 232 s. ISBN 978-80-7502-195-3.
- 55) ŠULOVÁ, L., 2011. Děti, rodiče, učitelé: Proměny rodiny a školy In: GILLERNOVÁ, I. et al. *Psychologické aspekty změn v české společnosti: Člověk na přelomu tisíciletí*. Praha: Grada, s. 97–171. ISBN 978-80-247-2798-1.
- 56) THOROVÁ, K., 2015. *Vývojová psychologie: proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Praha: Portál. 576 s. ISBN 978-80-262-0714-6.

- 57) TOMÁNEK, P., 2015. *Rodina – výchova – společnost: výzvy a perspektívy*. Brno: Tribun EU. 399 s. ISBN 978-80-263-0775-4.
- 58) TOMÁNEK, P., 2019. *Fragmenty rodiny: manželstvo a rodina v súdnej sieni*. Brno: Tribun EU. 363 s. ISBN 978-80-263-1451-6.
- 59) VÁGNEROVÁ, M., 2007. *Vývojová psychologie II.: dospělost a stáří*. Praha: Karolinum. 464 s. ISBN 978-80-246-1318-5.
- 60) VOLEJNÍČKOVÁ, R. M., 2018. Exploring new types of intensive motherhood in the czech republic. *Human Affairs*. 28(2), 171–186, doi: 10.1515/humaff-2018-0014.
- 61) VÝROST, J., SLAMĚNÍK, I., 2008. *Sociální psychologie*. 2. rozš. vyd. Praha: Grada. 416 s. ISBN 978-80-247-1428-8.
- 62) Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství, 2006. In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 38, s. 1362–1375. ISSN 1211-1244. Dostupné také z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>
- 63) Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, 2012. [online]. [cit. 2020-07-19]. In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 33, s. 1026–1365. ISSN 1211-1244. Dostupné také z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>

7 Seznam příloh

Příloha 1: Otázky pro polostrukturovaný rozhovor

Příloha 2: Informovaný souhlas

8 Seznam zkratk

ČSÚ – Český statistický úřad

SOU AV ČR – Sociologický ústav Akademie věd ČR

10 Přílohy

Příloha 1: Polostrukturovaný rozhovor

Výzkumné otázky	Jednotlivé otázky s komunikačními partnery
Jaké představy má dnešní mládež o rodičovství?	• Jaké předpoklady pro rodičovství považujete za důležité? • Popište, jaké vlastnosti by měl mít váš partner? • V jakém věku je podle Vás optimální mít 1. dítě? • Jaký je v budoucnosti Váš plánovaný počet dětí? • Můžete mi popsat, v čem se podle Vás liší role matky a otce? • Jak se dle Vás liší, pokud se člověk stane rodičem v mladém věku oproti člověku, který se stane rodičem v pozdějším věku? • Jaká pozitiva a negativa podle Vás přináší rodičovství? • Jaké konkrétní obavy máte z rodičovství?
Jak významnou roli hraje pro dnešní mládež uzavření manželství?	• Jaký je podle Vás hlavní smysl manželství? • Jak si myslíte, že je důležité, aby se první dítě narodilo do manželského svazku? • Můžete mi popsat důvody, které podle Vás vedou k rozpadu manželství? • Můžete mi říct, zda považujete manželství vašich rodičů za váš vzor?
Jaký názor má dnešní mládež na alternativní formy soužití?	• Jaký názor máte na nesezdané soužití? • Jaké jsou dle Vás klady a zápory nesezdaného soužití? • Co si myslíte o uzavření registrovaného partnerství? • Jaký je Váš názor na adopci dětí osob stejného pohlaví? • Můžete mi říct, co si myslíte o tzv. single rodině, kdy se žena rozhodne porodit a vychovat dítě bez stabilního vztahu s mužem? • Co podle Vás vede ženu k rozhodnutí založení tzv. single rodiny?

Příloha č. 2: Informovaný souhlas účastníka výzkumu

Vážený pane, vážená paní,

obracím se na Vás s prosbou o spolupráci. V současné době vypracovávám závěrečnou práci, v rámci které provádím výzkum, jehož cílem je zjistit, jaké postoje zastává česká mládež k rodičovství. Výzkum bude realizován formou polostrukturovaných rozhovorů. Nikde nebude uvedeno Vaše jméno, jelikož je výzkum zcela anonymní.

.....

datum a podpis řešitele projektu

Prohlášení

Prohlašuji, že dobrovolně souhlasím s účastí ve výše uvedeném výzkumu. Studentka mě řádně informovala o všech podstatných informacích, které se týkají výše uvedeného výzkumu. Souhlasím s tím, že všechny získané informace budou použity pro výzkum potřebný k realizaci bakalářské práce a budou anonymně zpracovány.

V poskytnutém čase jsem si vše řádně přečetl/a, všechny mé dotazy byly studentkou srozumitelně zodpovězeny.

Prohlašuji, že informace v tomto informovaném souhlasu beru na vědomí a souhlasím se zpracováním osobních údajů účastníka výzkumu v rozsahu a za účelem, vymezených v tomto informovaném souhlasu.

Jméno a příjmení účastníka:.....

Datum narození:.....

V:.....dne.....

Podpis účastníka: .....